

Forside

Eksamensopgave Bachelor

Semester:	7. semester
Modul:	Modul 13 - Bachelor
Gruppenr.:	39
Antalanslag:	176.526
Titel Dansk:	Negativ social kontrol blandt unge kvinder med minoritetsbaggrund - mødet med systemet og håndteringen i praksis
Titel Engelsk:	Negative social control among young women with a minority background – the encounter with the system and its handling in practice
Dato:	02.01.2026
Vejleder:	Trond Beldo Klausen

Navn:	Aya Mohammad Cheikha
Studentmail:	Acheikh24@student.aau.dk
Navn:	Clara Melgaard Justsen
Studentmail:	Cjusts21@student.aau.dk
Navn:	Maryama Jama
Studentmail:	Mmaham22@student.dk

Denne forside tæller ikke med i antal anslag!

Negativ social kontrol blandt unge kvinder med minoritetsbaggrund

- mødet med systemet og håndteringen i praksis

Aalborg Universitet

Socialrådgiveruddannelsen

7. semester bachelorprojekt

d. 2. januar 2026

Billedet er genereret af ChatGPT (OpenAI), 2025

Forord

Dette bachelorprojekt er udarbejdet af tre studerende på syvende semester på Socialrådgiveruddannelsen ved Aalborg Universitet. Projektet foreligger utilrettet og ukommenteret fra Socialrådgiveruddannelsens side og er dermed ikke et udtryk for Socialrådgiveruddannelsens officielle synspunkter.

Vi vil gerne rette en stor tak til vores vejleder Trond Beldo Klausen for faglig sparring, engagement og konstruktive refleksioner gennem hele processen. Din støtte og dine perspektiver har bidraget til at skærpe vores faglige blik og videreudvikle vores forståelse af emnet.

Der skal desuden lyde en stor tak til familiebehandleren fra familiegruppen samt socialrådgiveren fra organisationen Red Center, som velvilligt stillede deres tid og erfaring til rådighed i forbindelse med vores interviews.

Vi ønsker også at takke de tre unge kvinder, der delte deres personlige erfaringer med negativ social kontrol med os. Jeres mod, åbenhed og fortællinger har været uvurderlige for projektets udarbejdelse og har givet os en dybere forståelse af et komplekst og sensitivt emne.

Afslutningsvis vil vi takke alle, der på forskellig vis har bidraget med støtte, sparring og opmuntring undervejs i skriveprocessen.

Abstract

This bachelor's project investigates how social workers address negative social control within minority families and how young women with ethnic minority backgrounds experience their interactions with the social welfare system. The problem is examined through a mixed-methods approach combining qualitative and quantitative methodologies, including semistructured interviews with three young women and two professionals, as well as a questionnaire survey conducted among young women with experiences of negative social control. The project is grounded in hermeneutic and phenomenological epistemologies, facilitating an understanding of the young women's lived experiences, including the social and cultural contexts in which their narratives are situated. Theoretical perspectives by Bourdieu, Goffman, and Foucault are used to analyse power within relations, stigma, and internalised norms, while Løgstrup's ethical theory, alongside concepts of empowerment and intercultural competence, contributes to the understanding of the social worker's professional role.

The empirical foundation of the project primarily consists of qualitative interview data. The findings indicate that negative social control is often normalised within the family context, rendering it difficult for the young women to recognise such practices as problematic. A central finding is the participants' emphasis on the importance of breaking the silence by confiding in a trusted individual, which may facilitate access to support services and contribute to an increased awareness of the scope of the problem. The interviews reveal that interventions initiated at a late stage, enable a comprehensive, family-oriented approach, which thereby highlights the importance of early identification. To complement the qualitative findings, a questionnaire survey was conducted. The survey results suggest that cultural norms, loyalty to the families, and feelings of shame constitute significant barriers to seeking support, often resulting in professional involvement occurring late or, in many cases, not at all.

Overall, the findings indicate that addressing negative social control necessitates a multidisciplinary, holistic, and culturally sensitive approach. Upskilling of professionals, systematic dissemination of information about rights, and focus on early preventive interventions, emerge as key prerequisites to support young women in developing greater agency and self-determination. The project concludes that an ethically reflective, trust-based, and relationship-oriented professional practice is essential in counteracting negative social control and fostering sustainable change.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	1
2. Problemfelt	2
<i>2.1 Den nationale handlingsplan og lovgivning.....</i>	<i>2</i>
<i>2.2 Det sociale arbejde og socialrådgiverens rolle</i>	<i>4</i>
<i>2.3 Det sociale problem.....</i>	<i>5</i>
3. Problemformulering.....	6
4. Forskningsoversigt.....	6
<i>4.1 National og nordisk forskning om negativ social kontrol.....</i>	<i>7</i>
<i>4.2 De unges oplevelser og mødet med systemet</i>	<i>7</i>
<i>4.3 Sammenfatning.....</i>	<i>8</i>
5. Projektdesign	9
6. Afgrænsningen.....	9
6. Afgrænsning.....	10
<i>6.1 Målgruppeafgrænsning</i>	<i>10</i>
<i>6.2 Definition af negativ social kontrol</i>	<i>11</i>
7. Videnskabsteoretisk tilgang.....	11
<i>7.1 Abduktiv tilgang</i>	<i>12</i>
8. Metodisk tilgang.....	13
<i>8.1 Kvalitativ metode</i>	<i>13</i>
<i>8.2 Kvantitativ metode.....</i>	<i>14</i>
<i>8.3 Kvalitet.....</i>	<i>15</i>
<i>8.4 Interview med informanter.....</i>	<i>16</i>

8.5 Interviewform	16
8.6 Etiske overvejelser.....	17
8.6.1 Konsekvenser	17
8.6.2 Informeret samtykke.....	18
8.6.3 Fortrolighed	18
8.6.4 Interviewerens rolle.....	19
8.7 Interviewguides.....	19
8.8 Databearbejdning	20
8.8.1 Transskribering.....	20
8.9 Analysestrategi og kodning.....	21
9. Teorivalg og anvendelse	22
9.1 Pierre Bourdieu.....	23
9.2 Erving Goffman	23
9.3 Michel Foucault	24
9.4 Teoretiske overvejelser i forbindelse med det sociale arbejde.....	25
9.5 Eventuelle fravalg og andre overvejelser	25
10. Analyse	26
10.1 Præsentation af informanterne	26
10.2 Informanternes forståelse og oplevelse af negativ social kontrol.....	27
10.2.1 Social kontrol VS negativ social kontrol.....	28
10.2.2 Socialisering, kulturelt krydspres og dobbeltliv.....	33
10.2.3 Kultur frem for religion.....	35
10.2.4 Køn, ære og kultur	37
10.2.5 Tabuisering og tavshedskultur	39
10.3 Mødet med det sociale system	40
10.3.1 Oplevelsen af at søge hjælp fra det offentlige	41
10.3.2 Individfokuseret støtte versus helhedsorienteret støtte.....	42

10.3.3 Socialrådgiverens interkulturelle kompetence.....	44
<i>10.4 Arbejdsmetoder, tilgange og faglige positioner</i>	<i>46</i>
10.4.1 Familiebehandlerens helhedsorienterede og relationelle tilgang.....	46
10.4.2 Den narrative tilgang som forståelsesramme	48
10.4.3 Relation og tryghed som en forudsætning	49
10.4.4 Æresrelaterede dynamikker og et kulturelt krydspres.....	51
10.4.5 En rettighedsbaseret individorienteret praksis.....	54
10.4.6 Risikovurdering, tværfagligt samarbejde og PATRIARK.....	56
10.4.7 Red Centers helhedsorienterede tilgang “VærFamilien”	57
10.4.8 Sammenfatning	58
<i>10.5 Håb for fremtiden.....</i>	<i>59</i>
10.5.1 Hvordan kan vi blive bedre i fremtiden?	59
10.5.2 Et godt råd til andre unge.....	63
11. Konklusion	68
12. Perspektivering	70
Litteraturliste	73
Bilagsliste	77

1. Indledning

I Danmark betragtes personlig frihed som en fundamental værdi, som er dybt forankret i den nationale selvforståelse og ofte opfattet som en uomtvistelig menneskerettighed. Det betyder blandt andet, at der er lighed mellem køn og at alle har lige muligheder for at leve et frit liv, med plads til udfoldelse. Netop den personlige frihed krænkes, når man udsættes for negativ social kontrol (National Handlingsplan, 2016). Negativ social kontrol er i dag et aktuelt, dog mindre synligt socialt problem i det danske samfund. Det betegnes ofte som en skjult problematik, fordi det primært finder sted i hjemmet eller i nære relationer og dermed kan være svært for omverdenen at opdage. I dette projekt vil vi have et særligt fokus på negativ social kontrol, som sker for unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund. Som kommende socialrådgivere finder vi det væsentligt at belyse og forstå de mekanismer, der ligger bag den negative sociale kontrol. Emnet rummer et tydeligt spændingsfelt mellem individets rettigheder og familiens eller fællesskabets normer.

Unge med etnisk minoritetsbaggrund kan opleve at stå i et krydspres mellem deres egne ønsker om frihed og selvstændighed, og familiens forventninger om at følge bestemte kulturelle eller religiøse normer og værdier. Når familiens normer håndhæves gennem negativ social kontrol, kan det have konsekvenser for de unges trivsel og selvstændighed (Red Center, u.å.). Samtidig er det en udfordring for socialrådgivere at støtte de unge i deres bestræbelser på selvstændighed, uden at det fører til yderligere konflikter med familien eller opleves som et brud med deres kulturelle baggrund. Dette rejser spørgsmål om, hvordan negativ social kontrol opleves af de unge selv, og hvordan socialrådgivere i praksis kan arbejde med problematikken på en måde, der både respekterer de unges rettigheder og tager højde for de komplekse familierelaterede og kulturelle rammer.

Ved at undersøge disse problemstillinger, ønsker vi både at bidrage til en dybere forståelse af de unges oplevelser i mødet med systemet og at reflektere over socialrådgiverens rolle og handlemuligheder i praksis. Vi ser dette som et vigtigt bidrag til udviklingen af socialt arbejde, idet arbejdet med negativ social kontrol forudsætter både faglige, etiske og interkulturelle kompetencer.

2. Problemfelt

På et tidligere semester undersøgte vi ungdomsklubbers betydning for integrationen af unge med minoritetsbaggrund. Projektet kom i høj grad til at omhandle drenge, da de ofte fremhæves som en særlig risikogruppe og er synlige i kriminalitetsstatistikker i gadebilledet og i medierne (Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2023; Wilken, T. & Gotfredsen, A., 2022). Det var med til at rejse spørgsmålet: "Hvor er pigerne?". Modsat drengene, der typisk forbindes med udadreagerende adfærd, beskrives piger ofte som mere tilbagetrukne og tilpassede, hvilket kan gøre deres problematikker mindre synlige og dermed sværere at identificere. I et interview med ungdomsklubben's leder, lavet i forbindelse med vores tidligere opgave, blev det fremhævet, at unge kvinder i minoritetsfamilier ofte mødes med andre rammer og forventninger end drenge. Forældrenes krav til adfærd, påklædning, uddannelsesvalg og sociale relationer kan begrænse pigernes fritidsliv og handlemuligheder. Når disse krav ikke overholdes, kan konsekvenserne blandt andet være interne konflikter, sanktionering af pigernes frihed eller udelukkelse fra sociale sammenhænge (National Handlingsplan, 2016).

Sådanne normer og kontrolmekanismer kan udvikle sig til negativ social kontrol, der allerede i en tidlig alder påvirker pigernes selvstændighed og deltagelsesmuligheder i samfundet. Det gør problematikken kompleks, at den ofte er skjult for omverden, men kan have alvorlige og langsgående konsekvenser for de unge (Red Center, u.å.). Kombinationen af usynlighed og alvor understreger behovet for særlig opmærksomhed i socialfagligt arbejde.

I de følgende afsnit præsenteres forskning, nationale strategier og socialfaglige perspektiver, der samlet belyser og underbygger projektets tematik om negativ social kontrol blandt unge kvinder med minoritetsbaggrund. Formålet med afsnittet er at skabe en forståelsesramme for projektet gennem relevant forskning, nationale strategier og socialfaglige perspektiver.

2.1 Den nationale handlingsplan og lovgivning

Den danske stat har gennem de seneste årtier intensiveret indsatsen for at forebygge og bekæmpe negativ social kontrol, æresrelaterede konflikter og tvangsægteskaber. Som led i indsatsen lancerede Justitsministeriet, Udlændinge- og Integrationsministeriet samt Social- og Indenrigsministeriet i 2016 *Den nationale handlingsplan til forebyggelse af æresrelaterede*

konflikter og negativ social kontrol. Handlingsplanen omfatter 22 initiativer med fokus på at styrke den tidlige indsats, forbedre beskyttelsen af udsatte personer samt opkvalificere fagpersoners kompetencer i arbejdet med disse problematikker (National Handlingsplan, 2016).

Initiativerne spænder over flere indsatsområder, herunder rådgivning, psykologhjælp, sikkerhedskonsulent ordninger og etableringen af en national hotline, der henvender sig til både borgere og fagprofessionelle. Derudover er der oprettet særlige rådgivningstilbud og sikre opholdssteder for personer over 18 år, som ønsker at bryde med negativ social kontrol. Evalueringen af handlingsplanen viser, at indsatsen har haft en positiv effekt ved at styrke kommunernes kapacitet til at identificere og støtte personer udsat for negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter (SIRI & COWI, 2020).

Den nationale indsats afspejles ligeledes i kommunale strategier. Et eksempel herpå er *Københavns Kommunes handleplan til forebyggelse af negativ social kontrol 2024-2026*, som fastlægger klare rammer for både forebyggelse og beredskab samt stiller krav om systematisk opkvalificering af frontpersonale. Opkvalificeringen involverer frontpersonale, som ved hjælp af årlige oplæg og kurser, skal blive bedre til at opspore og handle på mistrivsel relateret til negativ social kontrol. Dette inkluderer, at frontpersonalet opnår en bredere viden om blandt andet demokratisk dannelse, rettigheder og negativ social kontrol som et fænomen, herunder forskellen på opdragelse og negativ kontrol. Der lægges vægt på, at negativ social kontrol kan finde sted inden for alle etniciteter, religioner, kulturer og samfundslag. Der afvikles kurser med fokus på især rettigheder i forbindelse med jobcentre og i specifikke boligområder (Københavns Kommune, 2024).

Socialrådgiverens arbejde med unge voksne, der oplever negativ social kontrol, tager primært afsæt i Lov om social service (SEL), særligt §12a om rådgivning og forebyggelse. Her tilbydes gratis rådgivning i henhold til SEL §10, til borgere der henvender sig på grund af æresrelaterede konflikter. Hvis kommunalbestyrelsen skønner, at der er behov for det, skal borgere, der risikerer at blive, eller som allerede er udsat for en alvorlig æresrelateret konflikt, tilbydes en handleplan, jf. SEL §12a stk. 2. Desuden spiller Retssikkerhedsloven og Forvaltningsloven en central rolle, i forhold til at sikre borgernes rettigheder, gennemsigtighed i sagsbehandlingen og adgang til hjælp på et fagligt forsvarligt grundlag. Arbejdet skal også forstås i en

menneskeretlig kontekst, hvor Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), artikel 8, understreger individets ret til respekt for privatliv, familieliv og selvbestemmelse. Når socialrådgivere arbejder med unge kvinder, der udsættes for kontrol, står de således i et spændingsfelt mellem familiens kollektive værdier og individets ret til frihed og selvbestemmelse.

Sammenfattende viser handlingsplanen og lovgivningen, at indsatsen mod negativ social kontrol i Danmark bevæger sig fra symbolpolitik til konkret praksis. Der stilles nu krav om tværfagligt samarbejde, kommunale handleplaner og opkvalificering af fagpersoner. For socialrådgivere betyder det, at de skal kunne navigere sikkert mellem lovgivning, etik og kulturforståelse for at støtte de unge kvinder i at genvinde selvstændighed og handlekraft.

2.2 Det sociale arbejde og socialrådgiverens rolle

Arbejdet med unge kvinder, der oplever negativ social kontrol, stiller høje krav til socialrådgiverens faglige, etiske og interkulturelle kompetencer. Socialrådgiveren står ofte i et komplekst krydsfelt mellem den unges ønske om frihed og familiens ønske om at fastholde kulturelle normer. Denne balance kræver både indsigt i lovgivning, forståelse for kulturelle dynamikker og evnen til at etablere tillidsfulde relationer.

I henhold til SEL § 12 a, har socialrådgiveren ansvar for at yde rådgivning, støtte og vejledning til borgere, der oplever sociale problemer. I sager med negativ social kontrol handler dette ofte om at hjælpe den unge med at genvinde handlekraft, selvstændighed og tro på egne valg. Opbygningen af tillid er et centralt element i denne proces og forudsætter, at socialrådgiveren møder den unge med respekt, omsorg og oprigtighed, særligt når der deles oplevelser præget af skam og frygt. Socialrådgiveren må her navigere i etiske dilemmaer, hvor hensynet til den unges sikkerhed og selvbestemmelse kan kollidere med familiens kulturelle værdier. Mange unge kvinder har desuden oplevet manglende forståelse fra myndigheder og kan derfor udvise skepsis over systemet. I sådanne tilfælde bliver relationsarbejde, anerkendelse og tålmodighed afgørende. Tillid udgør dermed en grundlæggende forudsætning for etisk forsvarlig praksis og må opbygges gennem nærvær og respekt (Danneskiold-Samsøe et al., 2019).

Negativ social kontrol er dog et komplekst fænomen, som ikke kan løses af én faggruppe alene. Tværfagligt samarbejde spiller derfor en afgørende rolle. Socialrådgiveren arbejder ofte sammen med eksempelvis familiebehandlere, rådgivningscentre såsom Red Center, krisecentre, politi, NGO'er og frivillige organisationer. Dette samarbejde skal sikre en helhedsorienteret indsats, hvor den unge modtager både social, psykologisk og juridisk støtte (National Handlingsplan, 2016).

Sammenfattende er socialrådgiverens rolle i arbejdet med negativ social kontrol både kompleks og krævende. Den indebærer en balance mellem faglighed og etik, mellem lovgivning og kultur, samt mellem støtte og myndighed. Gennem faglig refleksion og tillidsbaseret relationsarbejde kan socialrådgiveren bidrage til at skabe trygge rammer, der gør det muligt for unge kvinder gradvist at frigøre sig fra kontrol og tage styring over deres eget liv.

2.3 Det sociale problem

Negativ social kontrol adskiller sig fra andre former for social udsathed, idet den ikke primært handler om økonomiske eller materielle vilkår, men om kulturelle, relationelle og følelsesmæssige bånd. Den kontrol, der udøves, udspringer sjældent af ond vilje, men ofte af et ønske om at bevare familiens ære, sammenhæng og værdier (Red Center, u.å.). Dette gør arbejdet med problematikken særligt følsomt, da socialrådgiveren skal navigere mellem respekt for kulturelle forskelle og hensynet til individets ret til frihed.

Ifølge Järvinen og Mik-Meyer (2012) opstår sociale problemer i et spændingsfelt mellem individ og samfund, hvor en handling eller tilstand defineres som et problem, når den afviger fra samfundets normer og værdier. Ud fra denne forståelse, er negativ social kontrol ikke blot et individuelt problem, men et samfundsmæssigt og politisk anliggende. Det berører spørgsmål om ligestilling, integration og menneskerettigheder, samt samfundets forståelse af begreber som frihed og familie.

For mange unge kvinder med minoritetsbaggrund betyder det, at de lever i et dobbelt pres: De forventes både at være loyale over for familien og de kulturelle normer, de er vokset op med, og samtidig leve op til samfundets idealer om uafhængighed og personlig frihed. Dette krydspres kan føre til mistrivsel, isolation og identitetskonflikter, som gør det vanskeligt for de

unge at skabe et selvstændigt voksenliv (Tvergaard & From, 2022). Negativ social kontrol skal derfor forstås som et relationelt og strukturelt fænomen. Et fænomen, der udspringer af sociale relationer såvel som samfundsmæssige rammer. Det forudsætter, at socialrådgivere og andre fagpersoner ikke alene ser på individet, men også på de omgivelser, der påvirker og begrænser individets handlemuligheder. Dette perspektiv kaldes et helhedsorienteret eller strukturelt perspektiv, hvor fokus er på forandring gennem både individuel støtte, støtte i familien og indsatser rettet mod lokalsamfundet som helhed (Engen et al., 2021).

Som et socialt problem er negativ social kontrol således både individuelt oplevet og kollektivt produceret. Det handler om magt, normer, køn og kultur, men også om systemets evne til at reagere effektivt og empatisk. For socialrådgiveren kræver dette både faglig dybde, etisk refleksion og kulturel forståelse. Målet er ikke blot at løse et individuelt problem, men at bidrage til et samfund, hvor alle borgere, uanset baggrund og køn, har mulighed for at leve et liv baseret på frihed, selvbestemmelse og tryghed.

3. Problemformulering

På baggrund af problemfeltet, har vi formuleret følgende problemformulering:

Hvordan håndterer socialrådgivere negativ social kontrol i minoritetsfamilier i praksis, og hvordan oplever unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund mødet med det sociale system?

4. Forskningsoversigt

Forskning i negativ social kontrol har de seneste år fået øget opmærksomhed i både danske og internationale sammenhænge. I takt med den politiske og samfundsmæssige debat om integration, ligestilling og æresrelaterede konflikter, er der udviklet en bredere forståelse af fænomenet som et komplekst socialt problem med både individuelle, relationelle og strukturelle dimensioner. Formålet med dette afsnit er at give et overblik over den eksisterende forskning på området og vise, hvor vores projekt placerer sig. Mængden af forskning på området er dog begrænset, blandt andet fordi det er udfordrende at definere problemet og fordi

det sker i kulturer, hvor det er tabubelagt at tale højt om problemerne. Dette er emner som udfoldes i analysen.

4.1 National og nordisk forskning om negativ social kontrol

Ifølge SIRI og COWI (2020) beskrives negativ social kontrol som et mønster af begrænsede handlinger, der typisk udøves for at beskytte familiens ære og sociale status. Kontrollen kan antage mange former, fra overvågning og sanktioner til psykisk og fysisk pres, og den foregår oftest i det private rum, hvilket gør den vanskelig at identificere og forebygge. Forskningen peger på, at unge kvinder med minoritetsbaggrund særligt udsættes for restriktioner i forhold til valg af uddannelse, fritidsliv, venner og kærester (KVINFO, 2023). Dette hænger sammen med kulturelle normer om køn og familiens rolle, hvor piger forventes at beskytte familiens omdømme og leve op til moralske og religiøse idealer (RED Center, u.å.).

I en nordisk kontekst kan negativ social kontrol forstås i samspillet mellem individ, familie og samfund. Fænomenet handler ikke om kultur, men også om sociale strukturer og magtforhold, der påvirker unges muligheder for integration og selvbestemmelse (Danneskiold-Samsøe et al., 2019). Tvergaard og From (2022) viser samtidig gennem kvalitative undersøgelser, at mange unge kvinder oplever et krydspres mellem familiens forventninger og samfundets krav om personlig frihed. Dette dobbelte pres kan føre til mistrivsel, skyldfølelse og identitetskonflikter.

4.2 De unges oplevelser og mødet med systemet

Forskning om de unges egne oplevelser viser, at mange kvinder, der udsættes for negativ social kontrol, oplever stor ambivalens mellem kærlighed til familien og ønsket om frihed (Tvergaard & From, 2022). Flere undersøgelser peger på, at unge kvinder ofte tier om deres situation af frygt for at blive udstødt eller for ikke at blive forstået af myndighederne (KVINFO, 2023; RED Center, u.å.).

Mødet med systemet kan for nogle opleves som præget af mistillid, sprogbarrierer og manglende kulturel forståelse. Dette understreger behovet for en tillidsbaseret og kulturbevidst tilgang i det sociale arbejde, hvor socialrådgiveren formår at skabe et rum for dialog og forståelse frem for konfrontation (Antczak & Johansen, 2015).

Forskning fra SIRI & COWI (2020) viser, at mange fagpersoner oplever dilemmaer mellem at handle hurtigt for at beskytte den unge og samtidig bevare tillid og samarbejde med familien.

Denne dobbelthed kræver faglig refleksion og bevidsthed om magtforholdet i mødet mellem borger og system (Mik-Meyer & Villadsen, 2007).

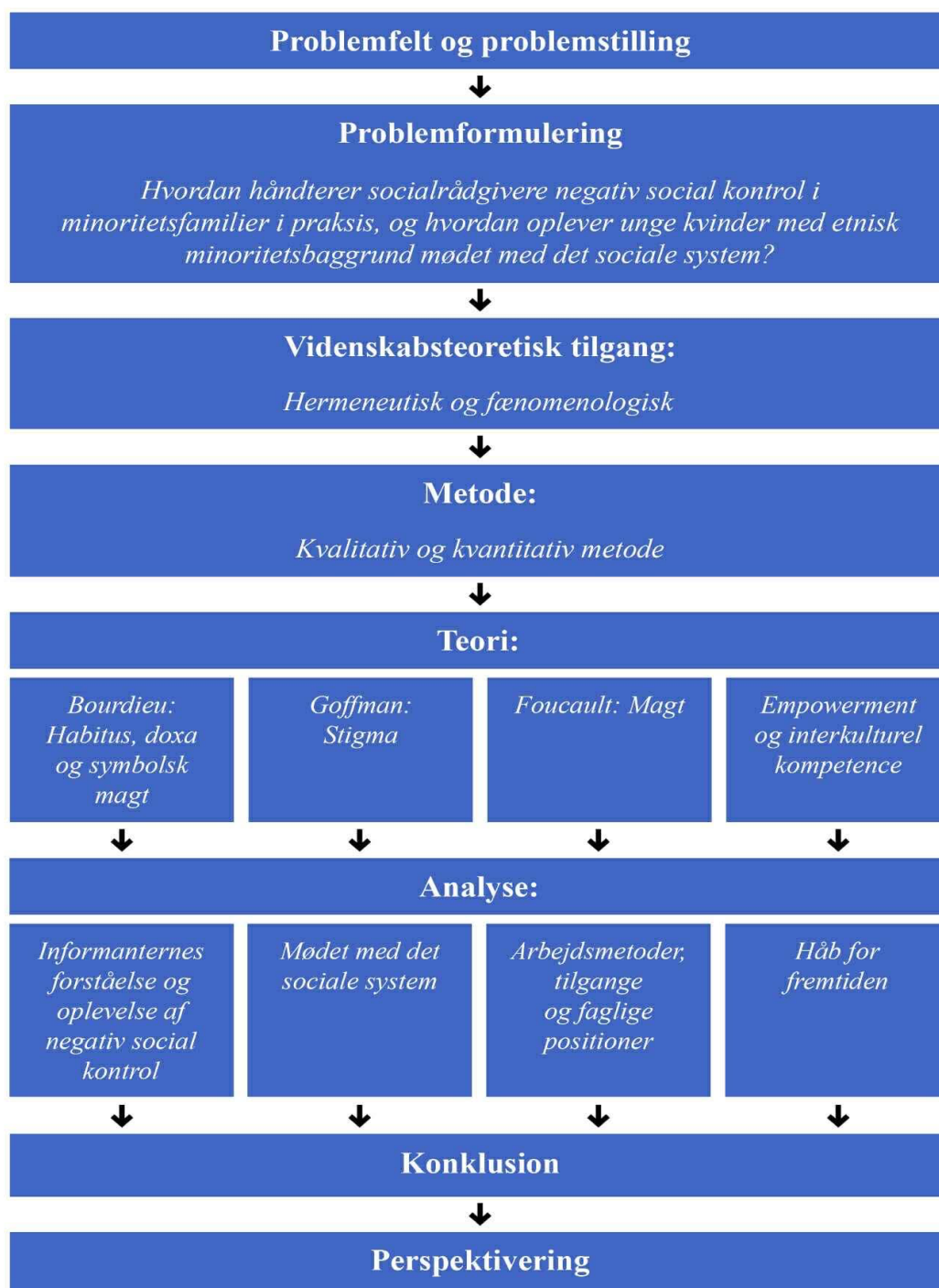
4.3 Sammenfatning

Sammenfattende viser forskningen, at negativ social kontrol er et komplekst og tværgående fænomen, der kræver helhedsorienterede indsatser. Der er dog fortsat begrænset viden om, hvordan socialrådgivere konkret håndterer disse sager i praksis, og hvordan de unge kvinder selv oplever mødet med systemet.

Vores projekt søger at bidrage til dette vidensfelt ved at undersøge både socialrådgiverens professionelle håndtering af negativ social kontrol og de unges egne oplevelser af mødet med det sociale system. Dermed belyses både praksis niveauet og de personlige erfaringer, hvilket kan bidrage til en dybere forståelse af, hvordan tillid, etik og kulturforståelse kan styrke indsatsen mod negativ social kontrol i socialt arbejde.

5. Projektdesign

Vores bachelorprojekt tager udgangspunkt i vores projektdesign. For at give læseren et samlet overblik er opbygningen af projektet illustreret i figur 1.

Figur 1. Projektdesign

6. Afgrænsning

Dette bachelorprojekt afgrænses til at omhandle kvinder med anden etnisk baggrund, der oplever eller udsættes for negativ social kontrol. Projektet tager udgangspunkt i informanternes fortællinger og erfaringer med at modtage hjælp og støtte fra det sociale system. Gennem disse fortællinger undersøges, hvordan socialrådgivere i praksis håndterer og modarbejder den negative sociale kontrol.

Formålet med projektet er at afdække, hvorvidt det sociale arbejde med denne målgruppe reelt understøtter og formår at regulere de konflikter, der opstår i hjemmet, eller om indsatserne primært fokuserer på individniveau. En sådan afgrænsning gør det muligt at vurdere, om den nuværende praksis er tilstrækkelig eller om der er behov for en mere helhedsorienteret og familiecentreret tilgang.

Projektet tager udgangspunkt i en forforståelse af, at de udfordringer, kvinderne oplever, ofte udspringer af dynamikker og kontrolmønstre på familieniveau. Derfor er vores antagelse, at en effektiv indsats bør rettes mod familien som helhed, frem for udelukkende at tage udgangspunkt i individet.

6.1 Målgruppeafgrænsning

I forlængelse af projektets afgrænsning fokuserer undersøgelsen på kvinder med anden etnisk baggrund over 18 år. Afgrænsningen til kvinder over 18 år er truffet på baggrund af både juridiske og etiske overvejelser og med hensyn til informanternes tryghed. Socialt arbejde kan variere og udføres inden for forskellige rammer, alt efter hvor man arbejder, men arbejdet med myndige borgere indebærer generelt færre juridiske begrænsninger end arbejdet med mindreårige. Dette gør det muligt at få samtykke direkte fra informanterne og dermed gennemføre undersøgelsen på en etisk forsvarlig måde.

Da emnet om negativ social kontrol er særligt sensitivt og personligt, vurderes det desuden at være uhensigtsmæssigt og potentielt belastende at inddrage mindreårige. Samtidig vil forældrenes samtykke være nødvendigt, hvilket kan begrænse informantens mulighed for deltagelse. Derfor har vi valgt at fokusere på voksne kvinder, hvor samtalerne kan foregå i et mere selvstændigt og tillidsbaseret rum.

6.2 Definition af negativ social kontrol

I dette projekt tages der udgangspunkt i den definition af negativ social kontrol, som anvendes i den Nationale Handlingsplan mod æresrelaterede konflikter. Her defineres begrebet således:

Negativ social kontrol i forhold til æresrelaterede konflikter handler om handlinger, styring, kontrol eller sanktioner, der i væsentlig grad hæmmer eller begrænser den enkeltes livsudfoldelse, adfærd, valg og rettigheder. Det kan f.eks. være kontrol eller restriktioner i forhold til livsstil, fritidsaktiviteter, sociale relationer, valg af ægtefælle eller retten til at bestemme over egen krop (National Handlingsplan, 2016).

7. Videnskabsteoretisk tilgang

I dette projekt arbejder vi ud fra en hermeneutisk videnskabsteoretisk tilgang, suppleret med elementer fra fænomenologien. Den hermeneutiske tilgang tager udgangspunkt i, at forståelse og fortolkning af sociale fænomener altid sker gennem vores egen forforståelse og erfaringshorisont (Engen et al., 2021). Det betyder, at vi som forskere er bevidste om, at vores egne erfaringer, holdninger og kulturelle baggrund kan påvirke, hvordan vi tolker de unges fortællinger og oplevelser.

Samtidig inddrager vi et fænomenologisk perspektiv for at forstå verdenen, som den fremstår for informanterne (Kvale & Brinkmann, 2015; Tanggaard & Brinkmann, 2010). Fænomenologien bidrager til, at vi forsøger at sætte vores egne antagelser i parentes, en såkaldt “epoché”, for i stedet at åbne os for informanternes egne oplevelser, tanker og følelser. Denne tilgang er særlig relevant, da vi undersøger et sensitivt og delvist skjult socialt problem, hvor de unges egne erfaringer og perspektiver er centrale for at opnå en dybere forståelse af fænomenet.

I mødet med informanterne lægger vi derfor vægt på refleksivitet, altså en løbende bevidsthed om, hvordan vores forforståelse kan påvirke både interviewprocessen og fortolkningen af data (Tanggaard & Brinkmann, 2010). Vi bestræber os på at skabe en tryk og anerkendende atmosfære, hvor de unge kvinder føler sig hørt og forstået. Det er vigtigt, at vores egne stereotype forestillinger ikke præger samtalerne, men at forståelsen i stedet tager udgangspunkt i de unges egne fortællinger og livsverden.

Analysen udføres med udgangspunkt i den hermeneutiske spiral, hvor vi kontinuerligt bevæger os mellem del og helhed, mellem enkelte udsagn i interviewene og vores overordnede forståelse

af fænomenet (Engen et al., 2021). Denne cirkulære bevægelse gør det muligt at lade vores forståelse udvikle sig i takt med, at vi analyserer materialet og sætter det i relation til relevant teori. På den måde bliver de unges fortællinger ikke blot beskrevet, men fortolket i en sammenhæng, der gør det muligt at forstå, hvorfor og hvordan negativ social kontrol kommer til udtryk i deres liv.

Ved at kombinere hermeneutik og fænomenologi skaber projektet et solidt grundlag for at belyse både mening og oplevelse i de unges livssituationer. Den hermeneutiske tilgang gør det muligt at forstå handlinger og udsagn i deres sociale og kulturelle kontekst, mens fænomenologien hjælper os til at komme tættere på de unges egne oplevelser og følelser. Samlet sikrer denne tilgang, at analysen ikke blot bygger på vores egne forståelsesrammer, men på en nuanceret fortolkning, der tager udgangspunkt i de erfaringer, fortællinger og perspektiver, som informanterne selv bringer frem (Halkier, 2016; Kvale & Brinkmann, 2015).

7.1 Abduktiv tilgang

I dette projekt anvender vi en abduktiv tilgang, hvor vi bevæger os i en kontinuerlig vekselvirkning mellem empiri og teori. Abduktion kombinerer elementer fra både induktion og deduktion. Det beskriver en proces, hvor forståelsen udvikles gennem en løbende dialog mellem det, vi observerer i praksis og de teoretiske perspektiver, vi anvender (Thagaard, 2004). Vores projekt tager udgangspunkt i en forforståelse af negativ social kontrol som et socialt problem, men vi er samtidig åbne overfor nye indsigter, der opstår gennem de unge kvinders fortællinger. Vi tilgår derfor det empiriske materiale med bestemte teoretiske perspektiver, herunder forståelser af kultur, køn og magt, men er bevidste om, at teorierne ikke nødvendigvis kan rumme hele kompleksiteten i de unges erfaringer eller de fagprofessionelles praksis (Tanggaard & Brinkmann, 2010).

Den abduktive tilgang gør det muligt, at empirien kan udfordre, nuancere og udvide vores teoretiske forståelse, samtidig med at teorien giver os et sprog til at analysere og fortolke de unges fortællinger (Tanggaard & Brinkmann, 2010). På den måde udvikles projektets forståelsesramme gradvist i takt med, at vi arbejder os frem og tilbage mellem det, informanterne fortæller, og den teori, vi inddrager.

Abduktionen adskiller sig dermed fra en deduktiv tilgang, hvor teorien bruges som et fast udgangspunkt, og fra en induktiv tilgang, hvor forståelsen udelukkende udspringer af empirien.

I stedet giver abduktionen plads til en reflektiv og åben analyseproces, hvor vi som forskere erkender, at ny viden kan opstå i mødet mellem teori og empiri (Kvale & Brinkmann, 2015).

Tilgangen er særligt velegnet i arbejdet med komplekse og delvist skjulte sociale problematikker såsom negativ social kontrol, fordi fænomenet både rummer individuelle oplevelser, familiære relationer, kulturelle værdier og strukturelle vilkår. Ved at arbejde abduktivt kan vi tage udgangspunkt i de unge kvinders konkrete erfaringer og oplevelser. Derfra kan vi vurdere, hvordan eksisterende teorier, om eksempelvis social kontrol, kulturforståelse og handlemuligheder, kan forklare deres situation, eller hvor teorien må suppleres eller udfordres.

På den måde fremmer den abduktive tilgang en dynamisk og nuanceret forståelsesproces, hvor empiri og teori gensidigt beriger hinanden (Thagaard, 2004). Den gør det muligt at udvikle en mere helhedsorienteret forståelse af både de personlige konsekvenser, som negativ social kontrol har for de unge kvinder, og de faglige udfordringer, som socialrådgivere og andre professionelle møder i arbejdet med problematikken.

8. Metodisk tilgang

8.1 Kvalitativ metode

Projektets empiriske grundlag består primært af kvalitative interview. Med henblik på at undersøge, hvordan unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund oplever negativ social kontrol, og hvordan socialrådgivere i praksis arbejder med problematikken, har vi derfor valgt at bruge den kvalitative metode. Metoden er velegnet, da vi ønsker at opnå en dybere forståelse af informanternes perspektiver, oplevelser og erfaringer. Gennem interviews får vi mulighed for at afdække de komplekse sociale og kulturelle mekanismer, som både præger de unges liv og professionelles praksis. Vores interviews er semistrukturerede, hvilket giver os faste rammer for de overordnede temaer, samtidig med at der er plads til supplerende spørgsmål. Denne tilgang fremmer vores mulighed for at opnå ny viden og forståelse af problemstillingerne. Interviewene kan derfor betragtes som en dialog, der skaber rum for emner, vi på forhånd ikke havde overvejet. Den kvalitative metode giver os mulighed for at komme tæt på informanterne og dermed opnå uddybende svar, som bidrager til dataindsamlingen. Det bliver her væsentligt at optage interviewene, for at sikre at vi får informanternes præcise fortællinger og udsagn. Det

giver os således mulighed for at være til stede i samtalen og analysere informanternes udsagn efterfølgende (Kvale & Brinkmann, 2015).

8.2 Kvantitativ metode

For at supplere de kvalitative interviews, er der desuden gennemført en kvantitativ undersøgelse, som bidrager med statistiske og mere generaliserbare indsigter om målgruppen. Dette gør vi for at understøtte kvaliteten af vores kvalitative undersøgelse. Vi anvender deskriptiv statistik, til at analysere de data, der indsamles gennem spørgeskemaundersøgelsen. Resultaterne visualiseres i søjlediagrammer med angivelser af procenter, for at give læseren et overskueligt overblik (Madsen, 2015).

I spørgeskemaet stilles der få og konkrete spørgsmål. For at kunne gruppere resultaterne, stilles der baggrundsspørgsmål om alder og kendskab til negativ social kontrol. Efterfølgende stiller vi åbne undersøgelsesspørgsmål om deres oplevelse med systemet, i forbindelse med, at de har været udsat for negativ social kontrol. Her er der også mulighed for at skrive fri tekst. Vi er opmærksomme på, at det kan være udfordrende at databehandle fri tekst. Vi vurderer alligevel, at det er brugbart data for os, da fri tekst kan gøre os opmærksomme på emner eller perspektiver, vi ikke selv har overvejet (Madsen, 2015).

For at få respondenterne til at besvare vores spørgeskema, vil vi dele undersøgelsen i forskellige Facebook-grupper for unge kvinder. Når vi deler opslaget i grupperne, beskriver vi direkte, hvilken målgruppe vi søger til at besvare spørgeskemaet: Unge kvinder med minoritetsbaggrund, som har oplevet negativ social kontrol. Facebook-grupper har forskellige målgrupper, derfor når vi kun ud til en afgrænset gruppe af befolkningen. Det betyder også, at respondenterne er delvist tilfældige udvalgt. Vi har en forventning om, at kvinderne i grupperne er unge og med forskellige geografiske placeringer. Ved at dele det i udvalgte Facebook-grupper kan unge kvinder med forskellige baggrunde fra hele landet bidrage til vores undersøgelse. Dermed foretager vi en stikprøve, som gør det muligt at sige noget om befolkningen generelt. Til gengæld er stikprøver relativt hurtige at gennemføre, og vi forventer at kunne nå ud til den målgruppe, vi ønsker at undersøge. Stikprøven giver os dermed et skøn over virkeligheden (Madsen, 2015).

8.3 Kvalitet

Undersøgelsens kvalitet tager udgangspunkt i troværdighed og gyldighed. Gyldighed handler om, hvorvidt vi undersøger det, vi siger, vi undersøger, dermed kvindernes oplevelser med negativ social kontrol og deres muligheder for at få hjælp. Det betyder at vi må sikre at vores spørgsmål, metodevalg og analyse reelt belyser kvindernes oplevelser, og at vores egne forforståelser ikke styrer resultaterne. Dette er et eksempel på, hvordan vi har arbejdet fænomenologisk. Troværdighed handler om, hvorvidt vi kan stole på resultaterne. Det kræver, at vi er gennemsigtige omkring, hvordan vi har indsamlet og analyseret vores empiri, samt hvordan vi skelner mellem kvindernes egne fortællinger og vores fortolkninger af dem (Ingemann et al., 2018).

Ved brugen af den kvalitative metode, vil der opstå et generaliseringsproblem, da vores empiri bygger på et begrænset antal af informanternes erfaringer og oplevelser. Det kan dermed ikke generaliseres til alle unge kvinder med lignende oplevelser. Dog kan vi, med udgangspunkt i vores teori og analyse, argumentere for, at undersøgelsen kan pege på tendenser og problemstillinger, vi ser for disse unge kvindernes oplevelser af negativ social kontrol (Thagaard, 2004).

Gennem kvantitativ metode er det muligt at mindske generaliseringsproblemet, da et større antal respondenter kan give et mere repræsentativt billede af helheden. Ved at arbejde med spørgeskema kan vi dog støde på flere udfordringer. Der kan opstå usikkerhed om, hvem der faktisk besvarer spørgeskemaet, og om respondenterne repræsenterer den gruppe, vi ønsker at undersøge. Derudover afhænger kvaliteten af undersøgelsen af antallet af besvarelser, vi modtager. Idet vi har 89 respondenter bliver det svært at drage generelle konklusioner. En anden udfordring, der kan opstå, er spørgsmålet om, hvorvidt respondenterne svarer sandt på spørgeskemaet. Da vores emne er sensitivt, kan det være følsomt og tabubelagt at dele ud af sine oplevelser, hvilket kan føre til, at nogen undlader at svare ærligt eller helt vælger ikke at deltage. Derfor skal vi forholde os kritiske til, om vi får pålidelige svar, for at kunne sige noget generelt om problemstillingen. På trods af disse udfordringer kan kvantitative metoder bidrage med væsentlig viden, da de kan pege på tendenser og mønstre, som kan være med til at belyse problemstillingerne (Ingemann et al., 2018).

8.4 Interview med informanter

Til den kvalitative undersøgelse har vi interviewet to centrale informantgrupper: unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund, der har oplevelser med negativ social kontrol, samt fagprofessionelle, der arbejder med problematikken i praksis. Vi har inddraget tre unge kvinder, som gennem deres interviews, er med til at belyse de personlige konsekvenser af negativ social kontrol, herunder oplevelser af begrænsninger, konflikter og mødet med systemet. Samtidig har vi interviewet to fagprofessionelle, der gennem deres praksiserfaring har bidraget med viden om handlemuligheder, metoder og udfordringer i arbejdet med målgruppen.

Ved at kombinere de to perspektiver, opnår vi en nuanceret forståelse af negativ social kontrol. Kvindernes fortællinger kaster lys over de oplevede konsekvenser og behov, mens de fagprofessionelles erfaringer, afdækker de rammer og indsatser, der rettes mod problematikken. Perspektiverne gør det muligt at undersøge spændingsfeltet mellem de unge kvinders virkelighed og systemets indsatser, og dermed belyse både barrierer og muligheder i socialt arbejde på området.

8.5 Interviewform

Et kvalitativt interview kan tilrettelægges på forskellige måder, alt efter hvor meget struktur der ønskes. Det ustrukturerede interview minder om en fri samtale mellem interviewer og informant, hvor informantens fortælling i høj grad sætter retningen. Derimod har det strukturerede interview en fast opstilling og et klart formål. Spørgsmålene er udarbejdet på forhånd og stilles op i en fast rækkefølge uden mulighed for afvigelser. Mellem de to interviewformer, ligger det semistrukturerede interview, som er kendetegnet ved en balance mellem struktur og åbenhed. Temaerne er planlagt på forhånd, men både rækkefølgen og formuleringen af spørgsmålene kan justeres undervejs. Denne fleksibilitet gør det muligt at følge informantens fortælling og uddybe centrale aspekter, og samtidig sikre, at alle relevante temaer bliver belyst (Thagaard, 2004).

I dette projekt, som er baseret på kvalitative undersøgelser, anvendes semistrukturerede interviews med både de unge kvinder og fagprofessionelle. Formålet er at skabe en tryk og tillidsfuld ramme, hvor de unge kvinder kan formidle deres erfaringer med negativ social

kontrol, samtidig med at de fagprofessionelle kan reflektere over deres praksis, faglige udfordringer og erfaringer i arbejdet med problematikken.

Da emnet kan være sensitivt og forbundet med skam, tabuer samt frygt for sociale og familiemæssige konsekvenser, er det centralt, at interviewsituationen tilrettelægges med en høj grad af etisk opmærksomhed, respekt og empati. Den semistrukturerede interviewform muliggør en fleksibel tilgang, hvor spørgsmålene kan tilpasses den enkelte informants situation, perspektiv og fortælling.

8.6 Etiske overvejelser

Forud for gennemførelsen af interviewene har vi reflekteret over de etiske udfordringer og dilemmaer, der kan opstå i arbejdet med et sensitivt emne som negativ social kontrol. Det har været vigtigt at overveje, hvordan vi bedst muligt kunne sikre informanternes trivsel og integritet gennem hele processen (Ingemann et al., 2018).

Traditionelt peger forskningsetiske retningslinjer på fire centrale områder, der bør inddrages i kvalitative undersøgelser: konsekvenser, informeret samtykke, fortrolighed og interviewerens rolle (Kvale & Brinkmann, 2015). Disse principper danner rammen for vores etiske overvejelser og har været styrende for tilrettelæggelsen og udførelsen af interviewene i projektet.

8.6.1 Konsekvenser

Det er nødvendigt at vurdere mulige konsekvenser af interviewene, før de gennemføres, både for informanterne og for den viden, der skabes. Da negativ social kontrol kan være forbundet med personlige og følelsesmæssigt belastende erfaringer, har vi nøje overvejet, hvordan vi stiller spørgsmål, og hvordan vi håndterer situationer, hvor informanterne måtte blive berørt (Kvale & Brinkmann, 2015). Etisk ansvar i socialt arbejde indebærer at være opmærksom på de menneskelige konsekvenser af egne handlinger og valg, særligt når man arbejder med sårbare borgere. Vi har i udarbejdelsen af interviewguiden drøftet, hvilke temaer det er relevant og etisk forsvarligt at belyse. Fokus har været på informanternes oplevelser af kontrol og frihed i deres hverdag, fremfor at genkalde specifikke traumatiske hændelser. Efter hvert interview har vi sikret, at informanterne havde mulighed for at tale ud om oplevelsen (Høilund & Juul, 2015).

8.6.2 Informeret samtykke

Inden hvert interview blev informanterne mundtligt og skriftligt informeret om projektets formål, de etiske retningslinjer og deres rettigheder som deltagere. De fik desuden kontaktoplysninger af projektgruppens medlemmer forud for interviewene. For flere af pigerne, var det vigtigt at vide noget om os interviewere, inden de indvilligede i at deltage i et interview. Det handlede især om, at de ville sikre sig, at vi ikke havde kendskab til deres familier eller omgangskreds. Her hjalp det, at ingen fra projektgruppen oprindeligt var fra området, hvilket var en tryghedsskabende faktor for flere af pigerne. Alligevel havde vi kontakt til flere unge kvinder, som ikke ønskede at blive interviewet mundtligt, af hensyn til eller af frygt for, at vi ikke kunne sikre deres anonymitet, hvis vi interviewede dem enten fysisk eller online. Kvindernes opmærksomhed på at sikre deres anonymitet, gjorde at vi forud for hvert interview gjorde noget særligt ud af at informere informanterne om, hvordan data blev opbevaret, behandlet og senere slettet.

Vi har indhentet et informeret samtykke fra alle deltagere, hvilket indebærer, at de aktivt har givet tilladelse til, at deres udsagn må anvendes i projekt, jf. EU's Databeskyttelsesforordning (GDPR) artikel 4, stk. 11. Informanterne er samtidig blevet gjort opmærksom på, at de til enhver tid kan trække deres samtykke tilbage uden negative konsekvenser, jf. GDPR artikel 7, stk. 3. For at sikre, at informanterne reelt forstod samtykkets indhold, blev sproget tilpasset og forklaret i et letforståeligt sprog. Vi har dermed forsøgt at efterleve principperne for frivillighed, forståelse og gennemsigtighed i overensstemmelse med Kvale & Brinkmann (2015).

8.6.3 Fortrolighed

Anonymitet og fortrolighed har været centrale hensyn i arbejdet med det empiriske materiale. Alle informanter er blevet anonymiseret i både transskriptionen og analysen, således at ingen oplysninger kan føres tilbage til deres identitet. Vi har sikret, at personfølsomme oplysninger håndteres i overensstemmelse med Databeskyttelsesloven og GDPR.

Da vi som studerende på Socialrådgiveruddannelsen ved Aalborg Universitet ikke handler på vegne af universitetet, er vi ikke omfattet af reglerne om tavshedspligt efter Forvaltningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. april 2014 (FVL) § 27. Som dataansvarlige og databehandler er vi derimod underlagt reglerne for behandling og videregivelse af personoplysninger, jf. GDPR-artikel 24, stk. 1 og artikel 32, stk. 2. Vi har endvidere informeret

deltagerne om, hvordan data opbevares og slettes efter endt brug. Vi har ligeledes sørget for, at alle informanter har givet mundtligt samtykke til at deres interview bliver optaget og derefter brugt i vores projekt.

8.6.4 Interviewerens rolle

Vi var alle tre med til at gennemføre interviewene. Én fungerede som ordstyrer, mens de to andre supplerede med uddybende spørgsmål og noterede observationer. Denne rollefordeling bidrog til en naturlig samtale og en tryk atmosfære for informanterne.

Som interviewere, var vi bevidste om vores position og forforståelse og bestræbte os på at udvise respekt, empati og kulturel sensitivitet, så informanterne følte sig mødt på egne præmisser (Ingemann et al., 2018; Kvale & Brinkmann, 2015). Dette hænger sammen med Høilund & Juul (2015), der fremhæver, at den professionelle etiske fordring indebærer at møde interviewpersonerne som ligeværdige mennesker, og udvise moralsk dømmekraft i relationen.

8.7 Interviewguides

Forud for gennemførelsen af interviewene, udarbejdede vi tre semistrukturerede interviewguides - én rettet mod de unge kvinder og to rettet mod de fagprofessionelle (se bilag 1, 2 og 3). De fagprofessionelle havde hver deres guide, da deres arbejdsgange og handlemuligheder er forskellige. Det giver derfor ikke mening eksempelvis at spørge rådgiveren fra Red Center ind til opgaver med myndighedskompetencer, da det ikke er en del af hendes arbejde. Mange spørgsmål går dog igen i begge guides. Formålet var at skabe en systematisk ramme for interviewene, der samtidig bevarede fleksibiliteten til at følge informanternes egne fortællinger og perspektiver (Kvale & Brinkmann, 2015).

Balancen mellem struktur og åbenhed er central i den semistrukturerede interviewform, hvor interviewguiden fungerer som et metodisk og dynamisk redskab frem for et spørgeskema, som skal følges slavisk. Interviewguiden fungerede dermed som et redskab til at skabe struktur og overblik over de temaer, vi ønskede at belyse i interviewet, samtidig med at den gav plads til spontane og uddybende spørgsmål undervejs i samtalen (Brinkmann & Tanggaard, 2020).

Interviewguidene blev udarbejdet med udgangspunkt i projektets problemformulering og forskningsspørgsmål. Under udarbejdelsen reflekterede vi over, hvordan spørgsmålene kunne fremme en dybere forståelse af informanternes oplevelser, holdninger og erfaringer, både på

individuelt og strukturelt niveau, i relation til negativ social kontrol (Kvale & Brinkmann, 2015).

Begge interviewguides blev konstrueret som semistrukturerede for at give mulighed for både at udforske bestemte temaer og lade nye perspektiver opstå undervejs (Brinkmann & Tanggaard, 2020). Forud for interviewene udvalgte vi de mest centrale spørgsmål ud fra vores problemformulering, for at sikre en bevidst balance mellem struktur og åbenhed. Prioriteringsarbejdet var vigtigt, da den semistrukturerede form kræver en bevidst balance mellem struktur og åbenhed. Interviewguiden fungerede således som et styringsredskab, der sikrede, at alle relevante temaer blev berørt, men uden at begrænse interviewpersonernes mulighed for at uddybe deres individuelle perspektiver og erfaringer.

Efter udarbejdelsen gennemgik vi interviewguidene internt med henblik på at vurdere spørgsmålene i forhold til relevans, etiske overvejelser og sproglig tilgængelighed. Guidene fungerede dermed som dynamiske redskaber, der understøttede en dialogbaseret og fortolkende tilgang i overensstemmelse med projektets hermeneutiske og fænomenologiske grundlag.

Samtidig bidrog interviewguiden til at skabe en følelse af tryghed og struktur for os som interviewere. Ved at have forberedt spørgsmål på forhånd kunne vi støtte os til interviewguiden som et metodisk redskab, der fungerede som en form for tjekliste i gennemførelsen af interviewene. Dette gav os et overblik over, hvilke temaer der var dækket, og hvornår vi havde indsamlet tilstrækkelig og relevant empiri i forhold til undersøgelsens formål. På denne måde medvirkede interviewguiden ikke blot til at sikre en systematisk tilgang til dataindsamlingen, men også til at styrke vores rolle som interviewere ved at give en følelse af metodisk sikkerhed og overblik under selve interviewprocessen (Kvale & Brinkmann, 2015).

8.8 Databearbejdning

I følgende afsnit beskrives det, hvordan vi har transskriberet den data, vi har indsamlet i forbindelse med vores kvalitative undersøgelse, som består af interviews med tre unge kvinder samt to fagprofessionelle.

8.8.1 Transskribering

De gennemførte kvalitative interviews blev optaget digitalt og efterfølgende transskriberet med udgangspunkt i Kvale og Brinkmanns (2015) forståelse af transskription, som et led i den fortolkende forskningsproces. Transskription er ifølge dem, ikke en neutral gengivelse af det

sagte, men en oversættelse fra talesprog til skriftsprog, da vi som interviewere, træffer en række valg, der kommer til at påvirke den videre analyse (Kvale & Brinkmann, 2015). Her er der blandt andet tale om valg vi træffer, i forhold til de ting i interviewene vi lægger mest vægt på, og dermed vælger at tage med videre i analysen.

Formålet med transskriptionen i denne undersøgelse var at skabe et analyserbart tekstgrundlag, hvor fokus var på interviewpersonernes meningsindhold snarere end på sproglige detaljer som tonefald, pauser og emotionelle udtryk. Transskriptionen blev derfor udført i en let redigeret form, hvor gentagelser, tøveord og fyldord er udeladt, medmindre de bidrog væsentligt til meningen. Alle interviews blev transskriberet og lettere justeret for læsbarhed og forståelse. Eksempler på det er, at vi har interviewet personer med dansk som andetsprog. Vi har rettet sproglige fejl, såsom forkert brug af “en” og “et”, eller tilpasset ordstillingen, så det giver mening skriftligt. Vi har eksempelvis også udeladt at transskribere sætninger, som ikke blev færdiggjort, når vi vurderede, at det ikke havde relevant betydning for interviewpersonens udtalelser.

Transskriptionsprocessen blev udført manuelt for at sikre en tæt fortrolighed med materialet og for at understøtte en tidlig fortolkningsproces. Som Kvale og Brinkmann (2015) påpeger, begynder analysen allerede under transskriptionen, når vi som forskere og interviewere gentagne gange lytter, stopper og genhører interviewet. Denne proces gav mulighed for at identificere centrale temaer og mønstre, som senere bliver uddybet i analysen. Dette bliver blandt andet uddybet i næste afsnit om kodning.

Af hensyn til forskningsetiske principper blev alle interviewpersoner anonymiseret i transskriptionerne, og identificerbare oplysninger er udeladt eller ændret. Eksempler på dette er navne, navngivne skoler, bestemte byområder eller lignende, som vi vurderer kan være med til at bryde med interviewpersonernes anonymitet. Som beskrevet tidligere i afsnit 8.6, bliver lydfiler og transskriptioner opbevaret sikkert og delt mellem projektets forskere i overensstemmelse med gældende regler for databeskyttelse.

8.9 Analysestrategi og kodning

Vi anvender en hermeneutisk tilgang, hvor fokus er på at forstå og fortolke informanternes udsagn. Formålet er at skabe sammenhæng i det empiriske materiale og afdække underliggende struktur, mønstre og betydninger, som ikke nødvendigvis fremgår direkte af interviewene.

Vores udgangspunkt er en hermeneutisk-fænomenologisk tilgang, hvor vi gennem den hermeneutiske spiral bevæger os mellem dele og helhed i empirien for at opnå forståelse af både de individuelle erfaringer og de strukturelle forhold. De enkelte udsagn fortolkes i relation til den samlede fortælling, hvorefter helheden på ny forstås ud fra delene (Thagaard, 2004). Dette gør det muligt at reflektere over, hvordan unge kvinders oplevelser af kontrol og socialrådgiverens praksis gensidigt påvirker hinanden.

I praksis betyder det, at vi sætter de unge kvinders erfaringer med negativ social kontrol i relation til de temaer, vi identificerer i materialet, såsom familie, frihed, systemmødet eller magt. Herefter analyseres disse temaer i lyset af relevante teorier, og på ny relaterer dem til den samlede problemstilling.

Som forberedelse til analysen inddeler vi data i temaer gennem kodning, hvor vi anvender begreber, der kan belyse materialets indhold og opdele det i mindre enheder (Thagaard, 2004). Derudover meningskondenserer vi vores data, så længere udsagn forkortes og omformuleres, så essensen tydeliggøres (Kvale & Brinkmann, 2015). Denne proces gør det muligt at identificere de centrale pointer i interviewene og skabe en struktureret analyse, der både tager højde for vores forforståelse og den empiri, informanterne bidrager med.

Vi er bevidste om, at vores egen forforståelse som socialrådgiverstuderende uundgåeligt præger både udvælgelsen af temaer og fortolkningen af materialet. Dette stiller krav om kritisk refleksivitet i analysen, hvor vi kontinuerligt forholder os åbne og undersøgende overfor data og samtidig vurderer, hvornår vores teoretiske briller bidrager, og hvornår de må udfordres. På den måde søger vi at skabe en balanceret analyse, der både tager højde for teori og informanternes egne stemmer.

9. Teorivalg og anvendelse

I analysen inddrages relevante teoretiske perspektiver for at skabe en dybere og mere nuanceret forståelse af de sociale dynamikker, der påvirker de unges handlemuligheder. Teorierne bidrager til at belyse samspillet mellem individ, familie og samfund, samt de magtstrukturer og kulturelle normer, der kan være med til at fastholde negativ social kontrol. Derudover giver det et grundlag for at forstå, hvordan socialrådgiveren kan navigere i komplekse magtrelationer og arbejde helhedsorienteret med at støtte den unge i retning af øget selvbestemmelse.

Fra et sociologisk perspektiv anvendes Pierre Bourdieus begreber om *habitus*, *doxa* og symbolsk magt, som kan bidrage til at forstå, hvordan sociale og kulturelle normer internaliseres og bidrager til at fastholde eksisterende magtforhold i familien (Larsen, 2013). Erving Goffmans teori om stigma anvendes til at belyse, hvordan de unge kvinder, som bryder familiens normer, risikerer at opleve udstødelse og sanktioner (Goffman, 2009). Derudover inddrages Michel Foucaults magtbegreb for at analysere de relationelle magtstrukturer, som præger de unges livsvilkår og påvirker deres handlemuligheder (Mik-Meyer & Villadsen, 2007).

9.1 Pierre Bourdieu

Pierre Bourdieus teoretiske begreber *habitus*, *doxa* og *symbolsk magt* anvendes til at forstå, hvordan sociale og kulturelle normer internaliseres i familier og videreføres gennem generationer. *Habitus* beskriver de sociale og kulturelle mønstre, som former individets handlinger, tanker og opfattelser, og som er udviklet gennem tidligere erfaringer. *Doxa* henviser til de uskrevne regler, normer og værdier, der i en given social sammenhæng tages for givet og opleves som naturlige og uforanderlige. *Symbolsk magt* kan forstås som den usynlige og legitime magt, der udøves gennem sproget, normer og kulturelle symboler, og som får mennesker til at acceptere en bestemt social orden som naturlig (Larsen, 2013). Denne form for magt virker ofte indirekte, idet den former individers opfattelse af, hvad der er rigtigt, normalt eller ønskværdigt, uden at der nødvendigvis anvendes fysisk eller direkte tvang. Unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund lever ofte et dobbelt liv, hvilket ikke blot begrænser deres handlemuligheder, men også påvirker deres identitet og trivsel. Bourdieus begreber bidrager til forståelsen af, hvordan internaliserede normer og sociale forventninger kan skabe dobbelte krav og dilemmaer for de unge (Red Center (u.å.)).

9.2 Erving Goffman

Erving Goffmans teori om *stigma* bidrager til at forstå, hvordan unge kvinder, der afviger fra familiens eller minoritetsmiljøets normer, risikerer at blive stemplet som "ukontrollerede" eller "vanærede" (Goffman, 2009). Stigmatiseringen fungerer som en form for social kontrol, der kan udøves både internt i familien og i det bredere sociale miljø, hvor kvindens adfærd ofte ses som et kollektivt ansvar for familiens eller gruppens ære. For vores målgruppe betyder det, at hverdagshandlinger, der afviger fra normerne, kan medføre negativ social kontrol.

Stigma og kontrol kan have betydelige konsekvenser for de unges mentale trivsel. Følelser af skam, skyld og isolation kan opstå, og den unge kan opleve et konstant pres for at tilpasse sig forskellige normer samtidigt (Red Center (u.å.)). Goffmans perspektiv giver derfor socialrådgiveren et analytisk redskab til at forstå, hvordan social kontrol og stigmatisering påvirker de unges handlemuligheder, selvopfattelse og muligheder for empowerment i praksis.

9.3 Michel Foucault

Michel Foucaults forståelse af *magt* kan desuden anvendes til at belyse de subtile magtformer, der præger relationerne mellem familie og individ. Ifølge Foucault er magt ikke kun undertrykkende, men også produktiv, idet former individets adfærd gennem internaliserede normer, overvågning og disciplinering (Mik-Meyer & Villadsen, 2007). I denne sammenhæng kan negativ social kontrol forstås som en form for disciplinering, hvor den unge kvinde lærer at regulere sin adfærd i overensstemmelse med familiens normer og forventninger, også uden direkte tvang.

Foucaults magtbegreber kan dog ikke alene forstås i relation til familien, men også i mødet mellem borger og system. I denne sammenhæng bliver det relevant at se nærmere på socialrådgiverens position og den magt, der udøves gennem den professionelle relation. Socialrådgiveren repræsenterer systemets institutionelle magt og har dermed indflydelse på borgerens handlemuligheder, både gennem lovgivning og gennem den måde, samtalen og vurderingen tilrettelægges på. Magt udøves ofte i form af definitionsmagt, altså retten til at definere problemer, behov og løsninger, hvilket kan påvirke borgerens selvforståelse og oplevelse af handlefrihed (Mik-Meyer & Villadsen, 2007).

Samtidig kan magten forstås som relationel og cirkulerende. Socialrådgiveren er ikke blot magtudøver, men deltager i en magtrelation, hvor borgeren kan påvirke relationen gennem både modstand, forhandling eller samarbejde. På denne måde kan socialrådgiverens magt både begrænse og skabe muligheder, alt afhængigt af hvordan relationen udspiller sig. Det professionelle ansvar består derfor i at være bevidst om magtens tilstedeværelse og arbejde reflektivt med sin position for at understøtte borgerens autonomi og deltagelse i beslutningsprocessen (Järvinen & Mik-Meyer, 2012).

9.4 Teoretiske overvejelser i forbindelse med det sociale arbejde

I relation til socialrådgiverens praksis vægtes perspektiver om interkulturel kompetence og empowerment-orienteret arbejde højt. Interkulturel kompetence indebærer både indsigt i og evnen til at forstå den kulturelle kompleksitet, der præger menneskers hverdag, samt at kunne kommunikere åbent og fordomsfrit med mennesker fra andre kulturer. For at undgå, at viden om kulturelle forskelle fører til stereotype eller statiske forståelser, må socialrådgiveren være *kulturopmærksom*, *kulturbevidst* og *kulturrefleksiv*. Det betyder, at socialrådgiveren skal være opmærksom på kulturens mulige betydning i mødet med borgeren, og samtidig bevidst om hvordan egen kulturel baggrund påvirker tolkningen af andres adfærd. En sådan tilgang fremmer en mere ligeværdig og anerkendende dialog, hvor den unge oplever sig set, hørt og respekteret (Antczak & Johansen, 2015).

Dette perspektiv suppleres med den empowerment-orienterede tilgang, som understøtter socialrådgiverens arbejde med at styrke de unge kvinders handlemuligheder og selvstændighed. Tilgangen bygger på, at forandring bedst skabes, når den unge selv inddrages aktivt i processen og oplever medindflydelse på beslutningerne. Empowerment handler således om at skabe muligheder frem for at udøve kontrol og om at styrke den unges evne til at tage ansvar for eget liv (Askheim & Starrin, 2007).

Derudover inddrages K.E. Løgstrups teori om den etiske fordring og tillid til at forstå de etiske dimensioner i socialrådgiverens møde med målgruppen. Teorien fremhæver, at socialrådgiveren altid “holder noget af den andens liv i sin hånd”, hvilket indebærer et grundlæggende ansvar for at handle med respekt, nærvær og omsorg. I praksis betyder det, at socialrådgiveren må skabe relationer præget af tillid og anerkendelse, være opmærksom på magtbalancer i mødet med den unge og reflektere over hvordan egne handlinger og beslutninger påvirker borgerens handlemuligheder og trivsel (Løgstrup, 2010).

9.5 Eventuelle fravalg og andre overvejelser

I arbejdet med de teoretiske perspektiver har vi fravalgt at inddrage flere strukturelle teorier, såsom kritisk teori og socialkonstruktivisme, da fokus i dette projekt primært ligger på relationelle og praksisnære møder mellem socialrådgiver og borger. Disse teorier kunne have bidraget med et bredere samfundskritisk blik på magt og struktur, men vi har valgt at prioritere teorier, der direkte understøtter forståelsen af mødet mellem de unge kvinder og

socialrådgiveren i praksisfeltet. Dette valg skyldes et ønske om at bevare et fokus på de konkrete handlemuligheder og etiske overvejelser, der kan omsættes til praksis i arbejdet med negativ social kontrol.

10. Analyse

10.1 Præsentation af informanterne

Amal er i slutningen af teenageårene. Allerede som 15-årig kontaktede hun kommunen efter gentagne konflikter i hjemmet. Kommunen vurderede dog dengang, at der blot var tale om almindelige mor-datter-konflikter. Amal oplevede det anderledes, og for hende handlede kontrollen i hjemmet, især fra morens side, ikke om religion, men om familiens ære og magt. Hendes brødre begrænsede hendes påklædning med henvisning til religiøse argumenter, mens moren kontrollerede hendes sociale liv, overvågede hende og tog hendes telefon eller slog hende som straf. Den fysiske afstraffelse har været en del af Amals opvækst så længe hun husker, hun var dog ikke klar over, at det var forkert og ligefrem ulovligt i Danmark. Først da en venindes mor henvendte sig til kommunen på Amals vegne, blev Amal taget alvorligt. Hun blev derefter anbragt i plejefamilie hos veninden og fik tilbudt en kontaktperson, som hun senere takkede ja til. Som 16-årig flyttede hun i egen bolig. Amal oplever, at hun først fandt ro og tryghed, da hun kom væk fra hjemmet.

Sara er i starten af 20'erne. Som teenager oplevede hun, at hendes forældre udøvede negativ social kontrol, idet de satte grænser for, hvornår hun skulle være hjemme, og hvilke sociale aktiviteter hun måtte deltage i. Hun følte sig ofte mindre fri end sine etnisk danske jævnaldrende. Med alderen har Sara fået en dybere forståelse for sine forældres handlinger, og ser ikke længere sine teenageår som præget af negativ social kontrol. Hun ser nu, at deres adfærd ikke udsprang af et ønske om kontrol for kontrollens skyld, men af omsorg og et ønske om at beskytte hende inden for rammerne af deres kulturelle værdier og normer. Denne erkendelse har givet hende en mere nuanceret opfattelse af sine forældres intentioner og baggrund.

Yasmin er i starten af 20'erne. For et par år siden flyttede hun til en anden by, end den, hvor hendes forældre bor. Beslutningen om at flytte kom efter flere års konflikter og oplevelser af

kontrol i hjemmet. Som ung teenager oplevede Yasmin, at hendes mor udøvede kontrol for kontrollens skyld, og at familiens ære og omdømme var altafgørende. Hun søgte derfor anonym hjælp hos organisationen Red Center, som arbejder mod negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter. Her fik hun både psykologisk støtte og praktisk hjælp til at etablere et liv uden for familien. Efter flere år med afstand til familien, har Yasmin opnået en dybere forståelse for baggrunden for kontrollen. Hun ser nu, at hendes forældres handlinger var præget af et ønske om at bevare bestemte kulturelle værdier og af manglende forståelse for danske normer og værdier.

Zeinab er uddannet socialpædagog og har flere relevante videreuddannelser. Hun har arbejdet som pædagog og familiebehandler i mange år og er ansat i en familiegruppe i en kommune. Her arbejder hun primært med familier med børn i alderen 0–18 år og følger nyankomne familier i op til tre år, for at støtte deres etablering i Danmark. Zeinab har særligt erfaring med unge piger og kvinder med etnisk minoritetsbaggrund.

Camilla er uddannet socialrådgiver og har i størstedelen af sin karriere arbejdet i organisationen Red Center, som arbejder mod negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter. Før det, arbejdede hun med integration i en kommune. Hun har dermed stor erfaring med borgere med minoritetsbaggrund, integration og æresmotiverede problemer. Hun har ingen myndighedsbeføjelser i organisationen, og arbejder primært med unge mellem 15 og 25 år med minoritetsbaggrund. Tilbuddet er anonymt for alle, der ønsker det. De unge, der henvender sig, kan komme fra hele landet og have vidt forskellige kulturelle og religiøse baggrunde.

10.2 Informanternes forståelse og oplevelse af negativ social kontrol

På trods af, at begrebet negativ social kontrol tidligere i projektet er defineret med afsæt i regeringens nationale handlingsplan fra 2016, er vi bevidste om, at begrebet også rummer et fortolkningsmæssigt og kontekstafhængigt element. Det er således ikke entydigt muligt at fastslå, hvornår en given praksis kan kategoriseres som negativ social kontrol, og hvornår der er tale om andre former for social regulering. Denne kompleksitet fremtræder særligt tydeligt i analysen af vores empiriske materiale.

Selvom informanternes beskrivelser af negativ social kontrol på flere punkter udviser fællestræk, indeholder deres fortællinger samtidig nuancer, der peger på, at den subjektive oplevelse af en given situation er central for, hvornår en handling opleves og forstås som henholdsvis social kontrol eller negativ social kontrol. Det er netop denne gråzone mellem begreberne, som vil blive udfoldet nærmere i det følgende afsnit.

Afslutningsvis vil analysen rette fokus mod, hvordan køn, kultur og religion kan bidrage til at påvirke udøvelsen og oplevelsen af negativ social kontrol.

10.2.1 Social kontrol VS negativ social kontrol

Når vi taler om negativ social kontrol, som særligt opleves af kvinder med anden etnisk baggrund, relaterer fænomenet sig ofte til æresrelaterede konflikter. Det betyder, at de udfordringer og konflikter, disse kvinder møder, typisk udspringer af den kulturelle og familiære kontekst, hvor ære og familiens omdømme tillægges stor betydning. I sådanne sammenhænge bliver familiens forståelse af, hvad der betragtes som ærbart eller uacceptabelt, styrende for kvindens handlemuligheder og frihed (Danneskiold-Samsøe et al., 2019).

For at forstå begrebet negativ social kontrol er det relevant først at afklare, hvad social kontrol generelt dækker over. Social kontrol kan overordnet forstås som de mekanismer, der forsøger at regulere individers adfærd i overensstemmelse med samfundets normer, værdier og regler. Social kontrol findes i alle samfund, uanset kultur, religion, etnicitet eller social status, og udgør en nødvendig forudsætning for social orden. Uden social kontrol vil individer handle udelukkende ud fra egne interesser, hvilket på sigt kan underminere fællesskabet sammenhængskraft. Der skelnes dog mellem to former for social kontrol. Den første form er den almindelige sociale kontrol, som har til formål at opretholde sociale normer og samfundsmæssig stabilitet. Den anden form betegnes som *negativ social kontrol*, eller i visse tilfælde *ekstrem social kontrol*. Denne form er kendetegnet ved, at den hæmmer individets frihed og selvbestemmelse, og dermed begrænser den enkeltes muligheder for personlig udfoldelse (Danneskiold-Samsøe et al., 2019). I projektet skelnes der ikke mellem negativ og ekstrem social kontrol.

Alle mennesker møder social kontrol i løbet af deres liv. Det er en naturlig del af den måde, forældre opdrager deres børn på, når de viser dem, hvordan man begår sig i samfundet og i sociale fællesskaber. Forældrene gør det typisk på en måde, der afspejler deres egne normer og adfærdsformer. Mange teenagere bruger meget energi på at fremstille dem selv som

selvstændige og voksne. Det er også i disse år, at mange begynder at søge grænser, og udforske, hvem de selv er, ofte ved at afprøve nye roller, værdier og handlemåder i forhold til både familie, venner og samfundets forventninger. Dette er almindeligt, og en del af unge menneskers naturlige udvikling fra barn til voksen. Denne personlige fremstilling kan dog karambolere med, at forældre fortsat bestemmer over den unge, og ønsker at opdrage på dem. Her er det vigtigt at huske, at denne form for 'kontrol' fra forældrene, blot er en almindelig del af relationen mellem forældre og den unge (Koester & Frandsen, 2016).

Et eksempel på dette er vores informant Sara, som er i starten af 20'erne. Hun fortæller om sine oplevelser med at blive udsat for social kontrol:

Jeg er rigtig glad for den måde, jeg er blevet opdraget, og der er ikke noget der. Men kigger jeg tilbage i teenageårsalderen, så ville jeg nok tænke, at jeg blev kontrolleret af mine forældre. Men tænker jeg på det nu, så tænker jeg faktisk ikke, at det var kontrol. Det var bare opdragelse i vores kultur. Så jeg vil så sige, at jeg ikke føler, at jeg er blevet negativt kontrolleret af min familie (Bilag 5, l. 106-110).

Sara har dermed ikke en opfattelse af, at hun er blevet udsat for negativ social kontrol. Hun ser derimod forældrenes begrænsninger overfor hende, som et tegn på at de ville beskytte hende samt, at det var en del af enhver forældres opdragelse af en teenager. Senere fortæller Sara om en episode: "[...] næsten alle fra min klasse skulle med bussen alene, uden nogen forældre til X Storcenter, og det måtte jeg ikke, fordi min mor følte sig utryk [...]" (Bilag 5, l. 329-331). Sara fortæller, at hun på det tidspunkt ikke synes, at det var fair, men at hun efterfølgende godt kan forstå, hvorfor hendes forældre handlede som de gjorde:

Min mor er meget, jeg vil ikke sige, hun er paranoid, men hun kender ikke til landet, og hun kender ikke til omgivelserne. Det gjorde hun ikke på det tidspunkt. Derfor var hun bare ekstra omhyggelig med sine børn (Bilag 5, l. 340-342).

Sara accepterede at det var en del af hendes hverdag, at hendes forældre var beskyttende, og hun bebrejder dem ikke, selvom hun fortsat husker følelsen af, ikke at måtte det samme som sine veninder. Hun synes faktisk at det er okay.

Amal, som er den yngste af vores informanter, beskriver, at hun har oplevet noget lignende: "Det var for eksempel, da jeg gerne ville prøve at tage ind til byen. Første gang var, da jeg gik på gymnasie, og der fik jeg ikke engang lov. Men det gjorde jeg stadig." (Bilag 4, l. 206-208). Amal har altså, tilsvarende Sara, oplevet at blive begrænset i sociale aktiviteter med alderssvarende piger. Amal og Saras forståelser af, hvorfor forældrene handlede som de gjorde,

har også flere ligheder. Amal fortæller: “Det er sådan noget, hvor hun vil overdrive og sige, at du bliver kidnappet. Sådan noget der, og nogen der kommer og tager dig og gør sådan og sådan på dig. Selv hvis jeg tager ind til gågaden” (Bilag 4, l. 221-223). Sara brugte meget tid på at beskrive, hvordan hun godt kan forstå forældrenes valg, med udgangspunkt i, at de var nye i Danmark og derfor naturligvis er bange for at sende deres børn ud i noget som er ukendt for dem. Den opfattelse eller forståelse deler Amal ikke. Hun mener, at moderen udelukkende gør det for at kontrollere hende. Hun forstår ikke, hvorfor hun ikke kan få lov til de samme ting, som hendes veninder fra folkeskolen eller gymnasiet, og især i forhold til sin storesøster, som har mere frihed end Amal. Sara er lidt ældre end Amal, og hun har derfor en større tidsmæssig afstand fra kontrollen, hvorfra hun kan reflektere over sine oplevelser. Det er naturligvis ikke til at vurdere, ud fra hver deres beskrivelser af enkelte hændelser, om der faktisk er tale om negativ social kontrol eller ej, i hver af deres situationer. Vi kan blot konkludere, at de har tilsvarende oplevelser, som de har opfattet forskelligt. Dette er et tydeligt eksempel på, at oplevelsen af kontrol er subjektiv.

Amal beskriver, at hun har haft en opvækst præget af negativ social kontrol:

Jeg har oplevet en meget kontrollerende mor [...]. Jeg har også haft kontrollerende brødre, hvor de skulle bestemme over hvad tid jeg skulle være hjemme, og at jeg ikke måtte være ude til sent. Også hvad jeg havde på, hvordan jeg skal se ud, hvor jeg skal gå rundt, hvordan jeg skal være [...]. Meget med både religion, men også med kultur, hvor man skal passe på med, hvad man gør, hvad man siger, hvad man må, hvad man ikke må. Det var mere kontrollerende, end noget positivt (Bilag 4, l. 50-59).

Disse beskrivelser af Amals oplevelser med negativ social kontrol, stemmer overens med den generelle beskrivelse af begrebet. Negativ social kontrol kan således, til forskel fra social kontrol, forstås som handlinger, styring, sanktioner eller kontrol, der begrænser et individs valg, adfærd og rettigheder. Den kan komme til udtryk gennem restriktioner i forhold til livsstil, sociale relationer, fritidsaktiviteter eller valg af partner. Kontrollen kan udøves gennem afpresning, trusler, sanktioner, overvågning eller i mere ekstreme tilfælde, i form af vold. Disse former for kontrol kan have alvorlige psykiske og sociale konsekvenser for de personer, der udsættes for dem. Det er relevant at påpege, at grænsen mellem social kontrol og negativ social kontrol er normativ, altså afhængig af kulturelle og værdimæssige fortolkninger. Hvad der i én kulturel kontekst kan opfattes som nødvendig social regulering, kan i en anden opleves som undertrykkende og krænkende. Som vi kan se med eksemplet med Amal og Sara, har den

subjektive opfattelse også en afgørende betydning. Pigerne har desuden forskellige kulturelle baggrunde. Der er derfor behov for en nuanceret forståelse, som anerkender, at individer kan opleve social kontrol forskelligt, afhængigt af deres baggrund, erfaringer og kontekst (Danneskiold-Samsøe et al., 2019; Red Center, (u.å.)).

Yasmin beskriver, at hun i starten oplevede social kontrol fra sine forældre: "I forbindelse med at bibeholde deres værdier, var de meget kontrollerende i forhold til, hvordan vi skulle være, hvem vi skulle være sammen med, hvem vi måtte snakke med og generelt have at gøre med" (Bilag 6, l. 23-25). Generelt beskriver hun dog at hun har haft en fin opvækst, men at kontrollen generelt ændrede sig til noget negativt, da hun blev teenager, og hun begyndte at sætte spørgsmålstegn ved kontrollen og forældrenes måde at opdrage og begrænse hende på. I de tidlige teenageår blev Yasmin mindre lydhør overfor sine forældre, hun sammenlignede sig selv med sine brødre, som var mere 'frie' og oplevede at: "Det begyndte at blive for meget, da jeg oplevede, at kontrollen bare var for at kontrollere" (Bilag 6, l. 34). Endnu en gang handler erkendelsen af, hvornår social kontrol udvikler sig til negativ social kontrol, om subjektets ændrede opfattelse af den behandling, vedkommende udsættes for.

Det, at der ikke er en objektiv måde at vurdere tilstedeværelsen af negativ social kontrol, gør det bestemt ikke nemmere for de fagprofessionelle at arbejde med og opspore de udsatte. I interviewet med Zeinab, som arbejder i en familiegruppe, bruger vi en del tid på at få hende til at sige noget konkret om, hvordan de definerer negativ social kontrol på hendes arbejdsplads. Hun gør det tydeligt for os, at der ikke er et simpelt svar til vores spørgsmål: "Det er lidt svært at sige, at det er delt op i kasser, fordi vi arbejder med mennesker, og mennesker er forskellige" (Bilag 7, l. 23-24). Zeinab lægger vægt på, at det kræver en indsats fra hendes side, både i forhold til forældrene og den unge, at afdække, hvorfor der er mistriksel hos den unge. Hun mener, det er vigtigt, at alle parter får indblik i hinandens intentioner og bevæggrunde, også når det indebærer, at forældrene må guides eller "opdrages" en smule. På den måde kan de bedre forstå deres barn og de konsekvenser, deres stramme eller kontrollerende opdragelse kan have. Samtidig erkender hun, at gensidig forståelse og 'opdragelse' af forældrene ikke altid er nok til at løse problemet: "Men det udfordrende er, når forældrene er låst fast i 'det sådan det er'. Det er der, hvor jeg oplever det som negativ social kontrol [...]. Det begrænser den unge pige i den udvikling, hun er i gang med" (Bilag 7, l. 157-160). På samme måde som Zeinab, lægger Camilla fra Red Center vægt på, at vi alle bliver udsat for social kontrol, og at det er en

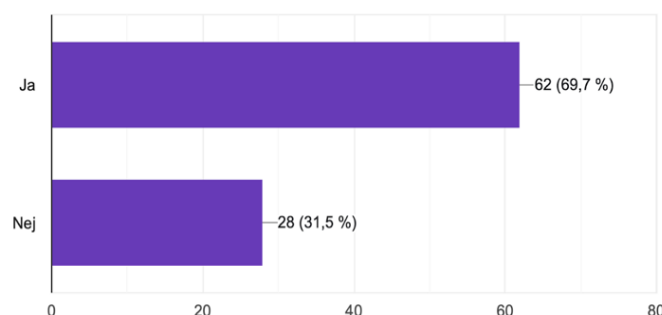
afgørende del af, at have et fungerende samfund og gode relationer. Til gengæld møder hun mange unge i sit arbejde, som ikke bare har 'almindelige' teenager-problemer med deres forældre. Hun bruger en række spørgsmål til at vurdere, om der er tale om negativ social kontrol i den unges liv:

Vi har alle sammen et intimt medborgerskab, hvor vi har ret til at gøre nogle ting og nogle muligheder. Og hvis man bliver hindret i at leve på den måde, man har lyst til at udtrykke sin kønsidentitet, hvis man ikke må vælge uddannelse, hvis man ikke må vælge venner og partner, man ikke selv bestemmer, hvornår man vil være derhjemme eller ikke derhjemme (Bilag 8, l. 169-173).

Overordnet er Camilla og Zeinab enige om, at negativ social kontrol grundlæggende handler om, hvorvidt man bliver forhindret i at leve det liv, man ønsker. De fremhæver samtidig, at familier er forskellige, også selvom de deler kulturel, religiøs eller geografisk baggrund. De er bevidste om, at social kontrol er en naturlig del af det menneskelige samspil, særligt i relationen mellem forældre og børn. Problemet opstår først, når barnet eller den unge begrænses i sin udvikling sammenlignet med jævnaldrende. Den unge skal dog selv opleve det som problematisk, da der ellers ikke grundlag for at handle på det.

10.2.1.1 Forekomst af negativ social kontrol

For at supplere vores kvalitative undersøgelse, har vi udarbejdet en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse blandt unge kvinder med minoritetsbaggrund med i alt 89 respondenter. Den giver et indblik i udbredelsen af negativ social kontrol, målgruppens erfaringer med at opsøge hjælp og deres grunde til ikke at søge hjælp. Data analyseres deskriptivt, og visualiseres i diagrammer. Formålet med den kvantitative undersøgelse er at underbygge de pointer vi får fra vores kvalitative interviews og dermed skabe et mere generaliserbart billede af målgruppen.

Figur 2: Oplevelser af kontrol: Har du oplevet negativ social kontrol?

Figur 2 viser, at hele 69,7 % af respondenterne angiver, at de har oplevet negativ social kontrol i deres opvækst eller ungdomsliv. Dette peger på, at fænomenet er udbredt i målgruppen, og at kontrollen udgør et massivt socialt vilkår for mange af de unge kvinder, som undersøgelsen retter sig imod. Vi er opmærksomme på, at der er tale om subjektive fortolkninger af egne oplevelser, ligesom det gør sig gældende for respondenterne i den kvalitative undersøgelse. Til sammenligning, har 2 ud af 3 i både den kvalitative og kvantitative undersøgelse en oplevelse af, at have været udsat for negativ social kontrol. Samtidig viser respondenternes svar i den frie tekst i spørgeskemaundersøgelsen, at enkelte af dem, der faktisk har oplevet forskellige former for kontrol i hjemmet, ikke nødvendigvis opfatter det som negativt. For nogle fremstår forældrenes regulering som udtryk for omsorg og beskyttelse eller “det rette” i deres familie og kultur. Denne forståelse genfindes i Saras fortælling, hvor hun som den eneste af de tre piger ikke længere ser sin barndom og ungdom som præget af negativ social kontrol. Amal og Yasmins fortællinger illustrerer derimod hvordan kulturel loyalitet og skam gjorde det vanskeligt at tale højt om udfordringer i hjemmet, hvilket afspejler de samme barrierer som i spørgeskemaet. Grænsen mellem omsorg og kontrol er dermed flydende, og forståelsen af negativ social kontrol er i høj grad kontekstafhængig. Det forklarer samtidig, hvorfor nogle ikke identificerer deres oplevelser som problematiske og derfor ikke ser et behov for at søge hjælp.

Den kvantitative undersøgelse viser, at kontrollen især retter sig mod hverdagspraksisser og sociale relationer, særligt i forhold til valg af påklædning (60,7 %), hvornår man må være ude (59,6 %) og hvem man ses med (46,1 %). Dette stemmer overens med de oplevelser som pigerne beskriver i deres interviews. Kontrolformerne er kendetegnet ved normregulerende praksisser i familien og i netværket, hvor individets adfærd ses som et kollektivt anliggende. Set ud fra et socialfagligt perspektiv, afspejler det et krydspres mellem familiens kulturelle normer og samfunds værdier i forhold til personlig frihed, ligestilling og selvbestemmelse. Kontrollen bliver dermed ikke blot en individuel belastning, men en strukturel barriere for deltagelse i ungdomslivet på lige vilkår med jævnaldrende (Danneskiold-Samsøe et al., 2019).

10.2.2 Socialisering, kulturelt krydspres og dobbeltliv

For at forstå de unges oplevelser af negativ social kontrol må deres socialiseringsbetingelser analyseres. Socialisering udgør grundlaget for, hvordan børn og unge udvikler normer, identitet

og forståelse af deres egen position i familien og samfundet. Den primære socialisering i hjemmet former barnets grundlæggende værdier og sociale kodeks, mens den sekundære socialisering i institutioner, såsom skole, fritidsaktiviteter og sociale fællesskaber, introducerer barnet til alternative normer og forventninger (Bo et al., 2015). For unge med minoritetsbaggrund opstår der ofte et markant spændingsfelt mellem disse to arenaer, fordi hjemmets kulturelle normer kan afvige markant fra de værdier, der dominerer i majoritetssamfundet.

Spændingsfeltet medfører et krydspres, hvor unge kvinder forsøger at balancere mellem familiens kollektive forventninger og deres individuelle ønsker. Informanterne beskriver, hvordan loyalitet over for familien kolliderer med et behov for selvstændighed og deltagelse i ungdomslivet. Amal er især blevet præget af sin mor til at tro, at det der skete hjemme hos dem, var normalt:

Hun sagde til mig, at alle familier går igennem det her. Alle familier bliver slået, alle gør det, men ingen siger noget som helst om det. Altså ingen taler om det. Så det var blevet normaliseret. Så tænkte jeg også, at det er fint, at alle ved det, men ingen snakker om det (Bilag 4, l. 411-414).

Her understreges det netop, hvordan kulturelle normer internaliseres som selvfølgelige. Dette afspejler Bourdieus forståelse af habitus, hvor kulturelle praksisser fremstår naturlige og nødvendige for individet (Larsen, 2013).

Konsekvensen af krydspreset er ofte udviklingen af et dobbeltliv, der fungerer som en overlevelsesstrategi. Unge som Sara og Yasmin beskriver, hvordan de udadtil efterlever familiens normer, mens de i det skjulte søger frirum til egne valg, eksempelvis i relation til venner, fritid og påklædning (Bilag 5; Bilag 6). Red Center (u.å.) beskriver, at dobbeltliv er en udbredt strategi blandt unge, der navigerer i æresrelaterede miljøer, men at det kan medføre psykiske belastninger som stress, angst og indre splittelse. Dette kan bidrage til en vedvarende oplevelse af overvågning, nødvendigheden af hemmeligholdelse samt en konstant bevidsthed om potentielle sanktioner.

Forældrenes udøvelse af negativ social kontrol kan forstås som et forsøg på at bevare familiens ære og sammenhængskraft i mødet med et samfund, de oplever som truende for deres kulturelle værdier. Danneskiold-Samsøe et al. (2019) understreger, at æresrelateret kontrol ikke blot handler om individets adfærd, men om opretholdelse af familiens kollektive status. Dette ses

tydeligt i Amal og Saras fortællinger, hvor overtrædelser af normerne potentielt påvirker familiens omdømme bredt i netværket (Bilag 4; Bilag 5).

Set fra et socialfagligt perspektiv indebærer dette, at socialrådgiveren må forstå de sociale strukturer, der producerer og opretholder dobbeltliv. Social kontrol udspringer af et kulturelt funderet magtsystem, hvor tavshed, ære og køn fungerer som reguleringsmekanismer. Her bliver Foucaults magtbegreb centralt, da magten ikke udøves direkte, men gennem internaliserede normer, der bestemmer, hvad der kan siges og gøres (Mik-Meyer & Villadsen, 2007). Samtidig beskriver Sara og Yasmin netop, hvordan tavshed fungerer som en selvregulerende mekanisme, der begrænser mulighederne for at man søger hjælp.

10.2.3 Kultur frem for religion

Det fremgår af Amal, Sara og Yasmins beretninger, at den negative sociale kontrol de oplever, i overvejende grad er kulturelt og ikke religiøst forankret. Amal tydeliggør dette, når hun fortæller, hvordan hendes opvækst er præget af kulturelle normer, snarere end religiøse principper: “Jeg har altid vidst, at det jo ikke er sket af direkte religiøse grunde” (Bilag 4, l. 842-843). Denne udtalelse underbygger, at de restriktioner, hun oplever, herunder overvågning, begrænsning af sociale aktiviteter og kontrol med påklædning, udspringer af familiens kulturelle forståelser og æreskodekser. Det stemmer overens med Buchardt (2020), som påpeger, at negativ social kontrol ofte bygger på sociale og kulturelle forventninger i minoritetsmiljøer fremfor religiøse forskrifter.

At kontrollen primært er kulturelt funderet, underbygges yderligere af forskningen, der viser, at negativ social kontrol ofte fejlfortolkes som religiøst motiveret, selv om den i praksis oftest har kulturel karakter (Buchardt, 2020; Skytte, 2015). Dette afspejles i Amals fortælling, hvor hun beskriver, at morens bekymringer typisk handler om “hvad andre kan tænke” frem for religion (Bilag 4, l. 531-532). Hermed knyttes kontrollen til sociale normer om skam og ordentlighed, som fremhæves som centrale reguleringsmekanismer (Danneskiold-Samsøe et al., 2019). Amals erfaringer viser således, at kultur fungerer som en styrende ramme, der regulerer pigers bevægelsesfrihed og deres sociale handlemuligheder.

Et tilsvarende mønster kan identificeres i Saras fortælling. Hun oplever, at familiens regler og sanktioner i højere grad er kulturelt end religiøst betingede. Når hun understreger, at

adfærdsregler og begrænsninger i omgangen med det modsatte køn handler om at beskytte familiens ære (Bilag 5, l. 133-136), peger hun på en form for social kontrol, hvor tavshed og diskretion indgår som centrale mekanismer. Med Bourdieu kan tavshed forstås som en kulturel strategi til at beskytte familiens sociale position, hvilket afspejler Foucaults pointe om, at magt ofte udøves gennem sociale normer, som regulerer, hvad der kan tales om (Larsen, 2013; Mik-Meyer & Villadsen, 2007). For Sara bliver tavsheden således en barriere, der begrænser hendes muligheder for at søge hjælp og tale åbent om sine udfordringer.

Yasmins udsagn bekræfter mønsteret. I hendes fortælling bliver det tydeligt, at normerne i familien ikke kan forklares alene gennem religion, men i høj grad udspringer af kulturelle traditioner og uskrevne regler. Yasmins beskrivelser viser, hvordan kulturens normer fungerer som styrende rettesnor:

Jeg var i en tidlig alder venner med drenge, fordi jeg var så interesseret i fodbold. Så der var nogle ting, hvor det gradvis blev værre med begrænsningen. Fordi efter følte de, at der ville være andre intentioner i det. Og så fordi vores ære og ry i familiens by fyldte så meget. Så var det virkelig sådan, okay, det vil vi slet ikke have, at folk kan se du gør (Bilag 6, l. 348-352).

Med Foucaults perspektiv kan dette forstås som en form for kulturel magtudøvelse, hvor kulturens uskrevne regler og forventninger, der regulerer og begrænser hendes muligheder for at handle frit (Mik-Meyer & Villadsen, 2007).

Dette er i tråd med Antczak & Johansen (2015), som argumenterer for, at socialt arbejde må skelne mellem kulturelle og religiøse mekanismer for kontrol. De fremhæver, at socialt arbejde i et globaliseret samfund kræver evnen til at identificere netop sådanne kulturelle dynamikker, for at kunne understøtte og hjælpe unge kvinder der er udsat for denne form for kontrol. Mødet mellem borger og system er ofte præget af komplekse kulturelle rationaler, som den professionelle må kunne navigere i uden at reducere borgernes erfaringer til stereotype kulturforklaringer (Mik-Meyer & Villadsen, 2007).

Sara bidrager yderligere til nuanceringen, når hun pointerer, at de regler og begrænsninger, hun oplevede primært var kulturelt motiverede, selv når religionen blev brugt som begrundelse (Bilag 5, l. 417-420). Dette åbner samtidig et rum for forhandling. Som hun beskriver, giver den kulturelle begrundelse mulighed for at udfordre normerne, respektere familien og samtidig træffe egne valg. Dette kan forstås som en form for empowerment, hvor hun gradvist udvider

sine handlemuligheder og styrker sin sociale autonomi. Et centralt fagligt perspektiv i arbejdet med unge kvinder, der oplever negativ social kontrol, er empowerment-tilgangen. Denne tilgang understøtter den unges ressourcer og evner til at træffe egne valg, uden at deres kulturelle baggrund problematiseres. Når empowerment kobles med interkulturel forståelse, får socialrådgiveren et stærkt fagligt udgangspunkt for at navigere i de etiske og kulturelle dilemmaer, der opstår, når kulturel respekt og individuelle rettigheder står i spænd (Askheim & Starrin, 2007).

Sammenfattende viser dette tema, at køn og kultur er afgørende for forståelsen af negativ social kontrol. Det handler ikke blot om individuelle handlinger, men om komplekse sociale strukturer, hvor ære, magt og identitet påvirker hinanden gensidigt. For socialrådgivere betyder dette, at arbejdet med æresrelaterede problemstillinger kræver både teoretisk indsigt, kulturel sensitivitet og evnen til at beskytte individets rettigheder inden for en kompleks kulturel kontekst.

10.2.4 Køn, ære og kultur

Køn og kultur er tæt forbundet i forståelsen af negativ social kontrol, særligt i familier, hvor æresrelaterede værdier er centrale. Her ses kvinder ofte som bærere af familiens moral og omdømme, hvilket betyder, at deres handlefrihed reguleres for at beskytte familiens ære (Danneskiold-Samsøe et al., 2019). Denne kontrol er ikke blot individuel, men indlejret i et kollektivt system, hvor normer og forventninger reproduceres gennem socialisering. Bourdieus begreb om habitus er relevant her, fordi de kulturelle praksisser opleves som naturlige og selvfølgelige, når de internaliseres (Larsen, 2013).

Amals fortælling illustrerer, hvordan ære og kontrol internaliseres gennem opdragelsen. Hun beskriver et hjem, hvor drenge havde markant større handlefrihed end piger, og hvor piger blev straffet, også fysisk, for mindre overtrædelser: "Drengene gjorde det stadig, men de er jo drenge, så det måtte de jo gerne, i forhold til pigerne" (Bilag 4, l. 409–410).

Amal fortæller, at hun troede, det var normalt at blive slået. Først efter en voldsom episode, hvor hendes fætter gjorde det klart for hende, at det ikke er normalt, at forældre udøver vold mod deres børn, blev hun opmærksom på, at hendes oplevelser ikke var almindelige.

Vi blev slået rigtig, rigtig ekstremt [...] Der var en specifik dag, hvor jeg blev slået ekstremt, hvor han kunne se det på mit ansigt, og så sagde han, at det ikke var normalt.

Det var der jeg vidste, at det her faktisk ikke er normalt (Bilag 4, l. 96-98),

Dette viser, hvordan habitus former forståelsen af, hvad der opfattes som legitimt. Hendes erfaring synliggør, hvordan negativ social kontrol ikke blot er ydre begrænsninger, men også en indre tilpasning til kulturelle forventninger.

Saras fortælling tilføjer et andet perspektiv, nemlig hvordan kontrol udøves gennem begrænsninger i sociale relationer og fritidsaktiviteter. Hun beskriver eksempelvis, hvordan reglerne gjorde deltagelse i sociale begivenheder meningsløs:

De ville ikke sige nej, men så skulle jeg være hjemme tidligere. Og så følte jeg ikke, at det gav mening, for hvis festen startede kl. 20, og jeg skulle være hjemme kl. 22, så tog jeg bare ikke med. Da jeg var i den periode i mit liv og i den alder, tror jeg bare ikke, at jeg tænkte så meget over værdier og kultur, jeg tænkte mere over hvad mine forældre sagde til mig (Bilag 5, l. 74-77).

Hun forklarer videre, at hun på dette tidspunkt i livet ikke reflekterede over kultur eller værdier, men blot tilpassede sig forældrenes krav. Set gennem Bourdieus teori om habitus og sociale felter kan hendes oplevelse forstås som et udtryk for, hvordan familiens normer og værdier bliver indlejret som en del af den unges habitus. Saras tilpasning sker ikke nødvendigvis gennem ydre tvang, men gennem en internaliseret forståelse af, hvad der er legitimt og forventeligt i hendes sociale felt. På den måde viser hendes perspektiv, hvordan negativ social kontrol også kan udspille sig i de mere subtile og hverdagslige reguleringer, som begrænser unges deltagelsesmuligheder og former deres handlehorisont (Larsen, 2013).

Yasmin belyser yderligere, hvordan kulturelle forventninger kan være en begrænsning. Hun oplever, at hendes køn er tæt knyttet til familiens forventning om korrekt adfærd, hvilket eksempelvis tidligere påvirkede hendes mulighed for at omgås drenge og være venner med dem (Bilag 6, l. 345–352). Med Bourdieus begreb om social kapital kan dette forstås som en familieorienteret strategi: kvindens handlinger anses for at være en direkte afspejling af familiens status i fællesskabet (Larsen, 2013). Yasmins fortælling viser, hvordan kontrol ikke kun handler om overvågning, men også om internaliseret ansvar for familiens omdømme.

Samlet viser de tre interviews, at kulturel påvirkning af kønsidentitet og adfærd i æresrelaterede sammenhænge fungerer som et magtfuldt socialt system. Her underlægges piger og kvinder særlige forventninger og begrænsninger. I mange æreskulturelle sammenhænge, forventes mænd at beskytte familiens ære, mens kvinder forventes at repræsentere den. Dette skaber et ulige magtforhold, hvor kvinders bevægelsesfrihed og livsvalg ofte begrænses for at sikre familiens omdømme (Danneskiold-Samsøe et al., 2019). Dette stemmer overens med pigernes fortællinger om, hvordan de behandles anderledes og mere kontrollerede end deres brødre. Bourdieu beskriver, at sådanne kønsroller og sociale positioner kan forstås som en del af et symbolsk magtsystem, hvor ulighed og kontrol reproduceres gennem kulturelle normer og sociale praksisser (Larsen, 2013).

For socialrådgiveren er det afgørende at forstå, at negativ social kontrol ikke alene udspringer af enkelte individers intentioner, men af dybt forankrede sociale og kulturelle systemer, der regulerer adfærd og identitet. Det stiller krav om interkulturel kompetence og evnen til at forstå komplekse magtforhold uden at falde i stereotype forklaringer (Antczak & Johansen, 2015).

10.2.5 Tabuisering og tavshedskultur

Et centralt tema i Amals fortælling er den stærke tabuisering, der omgiver problemer i familien og kontakten til myndighederne. Amal beskriver, hvordan det i hendes miljø er almindeligt at "snakke dårligt om kommunen", og at det opleves som "tabubelagt" at have en kontaktperson (Bilag 4, l. 230-231). Dette understøtter Goffmans teori om stigma (2009), hvor kontakt med sociale myndigheder kan skabe en "spoiled identity". I miljøer præget af æresrelaterede normer kan det føre til social udstødelse, hvorfor familier holder problemer indenfor hjemmets fire vægge.

Amal fortæller desuden, at hun i mange år ikke fortalte noget om volden og kontrollen. På trods af at hun havde tydelige mærker på kroppen: "Ja, jeg sagde ikke noget til nogen" (Bilag 4, l. 457). Dette viser den tavshedskultur, som Buchardt (2020) og Skytte (2015) beskriver som karakteristisk for visse minoritetsmiljøer og hvor ære og omdømme vægtes højere end barnets trivsel. Tavsheden er en del af den kontrol, der fastholder piger som Amal i en position, hvor de hverken søger eller får hjælp i tide.

Sara fremhæver, at visse emner, såsom familieproblemer, sociale restriktioner og kontrol, er tabuiserede, og at det forventes, at man håndterer udfordringer i hjemmet alene: "Det snakker

man ikke om, at det er tabubelagt, og så videre. Og så tror jeg bare, at det har sat sig i mig. Jeg vil aldrig kunne snakke med en udefra” (Bilag 5, l. 471-472). Tavshedskulturen skaber et pres, hvor unge kvinder ofte internaliserer konflikter og ikke søger støtte udefra (Red Center, u.å.; SIRI & COWI, 2020). Dette kan forstås gennem Goffmans (2009) teori om stigma, hvor tabuisering bidrager til, at individer skjuler aspekter af deres identitet for at undgå social afvisning eller skam. Samtidig er det et eksempel på negativ social kontrol, som både kan begrænse autonomi og sociale muligheder (Danneskiold-Samsøe et al., 2019).

Tavshed fremstår som en central strategi i Yasmins familie til at håndtere og forebygge konflikter. Dette kommer til udtryk, når Yasmin beskriver, hvordan hun vælger helt at afbryde kontakten til sine forældre: “Jeg blev nødt til at blokere dem. Og så var det okay. Ja, jeg blokerede begge mine forældre, og det var også nået til det punkt, hvor jeg slet ikke snakkede med dem mens jeg boede derhjemme” (Bilag 6, l. 67-69).

Denne form for tavshed kan forstås som et udtryk for en tavshedskultur, hvor forventninger og sanktioner ikke nødvendigvis italesættes eksplicit, men alligevel får en styrende betydning for individets handlinger (KVINFO, 2023; Red Center, u.å.). I forlængelse heraf beskriver Goffman (2009), hvordan stigma kan internaliseres, hvilket kan føre til, at individet aktivt skjuler eller undertrykker informationer, der opleves som truende for den sociale identitet (Askheim & Starrin, 2007).

10.3 Mødet med det sociale system

Amal og Yasmins fortællinger viser, at mødet med det sociale system kan få afgørende betydning for, hvordan unge kvinder navigerer i situationer præget af negativ social kontrol. Deres erfaringer illustrerer, hvordan hjælpen formes i krydsfeltet mellem systemiske rammer, socialrådgiverens faglige praksis og de unges egen position i sagen. For at forstå, hvordan støtteindsatser kan fremme eller hæmme unges handlekraft, er det nødvendigt at undersøge både deres konkrete møder med myndigheder og organisationer, karakteren af den støtte de modtager, samt betydningen af socialrådgiverens interkulturelle og etiske kompetencer. I det følgende afsnit analyseres derfor, hvordan Amal og Yasmin oplever at blive mødt i det sociale system, hvordan støtten rettes mod individet eller familien, og hvordan kulturel forståelse og tillid påvirker relationen mellem unge og fagpersoner.

10.3.1 Oplevelsen af at søge hjælp fra det offentlige

Oplevelsen af at blive mødt, forstået og hjulpet varierer markant afhængig af både konteksten og den enkeltes personlige erfaring. I følgende afsnit sammenlignes Amal og Yasmins oplevelser med det offentlige og sociale system. De forskellige tilgange og institutionelle rammer kan have afgørende betydning for borgerens oplevelse af støtte og anerkendelse.

Amals oplevelse af mødet var præget af systematisk magt og afmagt. Hun tog første gang kontakt til kommunen som 15-årig, hvor hun søgte hjælp i en konfliktfyldt familiesituation. Hun oplever dog manglende støtte fra kommunen, både praktisk og relationelt. Hendes møde med kommunen vidner om et system, der i første omgang ikke formåede at leve op til sit ansvar for at beskytte og støtte hende. Amal fortæller:

Jeg kontaktede X Kommune først, og de lyttede ikke til mig. De sagde bare, at det er mor og datter skænderier, og det er noget, alle går igennem [...] Selvom jeg sagde, at jeg ikke ville hjem, så sendte hun mig hjem igen i en kommune bil (Bilag 4, l. 119-126).

Denne fortælling afspejler en oplevelse af mistillid, hvor Amal ikke blev anerkendt som et ungt menneske med evne til at definere sin egen situation. Hun blev i stedet positioneret som et barn uden troværdighed i eget narrativ. Set i lyset af Foucaults forståelse af magt (Mik-Meyer & Villadsen, 2007), kan situationen illustrere institutionel magtudøvelse, hvor systemet har definitionsmagten over, hvem der har ret til at blive hørt og troet. Kommunens beslutning om at sende Amal tilbage til et utrygt hjem kan således ses som en reproduktion af magt og afmagt, hvor hendes handlemuligheder blev begrænset. På trods af dette viser Amal handlekraft ved gentagne gange at søge hjælp og til sidst finde støtte hos en venindes mor, som også var hendes tidligere lærer. Moren kontaktede politiet og senere kommunen (Bilag 4, l. 156-165). Denne vedholdenhed kan fortolkes som et udtryk for modmagt, en aktiv modarbejdelse af magtrelationen og den sårbare position hun stod i. Magten er dermed ikke ensidig men cirkulerer i relationer. Amals handlinger viser derfor, hvordan individet, kan udøve handlekraft og påvirke magtforholdet i relationen til systemet (Järvinen & Mik-Meyer, 2012).

I kontrast til Amal, beskriver Yasmin et langt mere positivt forløb. Hun kontaktede organisationen Red Center, som arbejder mod negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter, da situationen i hjemmet forværrede og oplevede her en hurtig og effektiv hjælp:

Jeg tror fordi det var en organisation og ikke decideret en kommune, så var det en

anden oplevelse. Det gik meget stærkt. Og det var meget let. Jeg følte mig også mødt, da jeg fik psykologhjælp ret hurtigt og ret tidligt. Så ja, jeg oplevede det faktisk meget fint (Bilag 6, l. 376-378).

Yasmin oplevede, at hjælpen blev iværksat hurtigt, idet hun blandt andet fik adgang til psykologhjælp uden ventetid. Denne imødekommende indsats bidrog til at styrke hendes tillid til systemet og gav hende en oplevelse af at blive anerkendt og respekteret i en sårbar livssituation. Samtidig beskriver hun, at rådgiveren fra Red Center i begyndelsen havde et stort behov for at få afklaret, om der skulle sendes en underretning hjem. Yasmin oplevede rådgiverens væremåde som værende for ekstrem og direkte, i forhold til hvad hun selv ønskede for sin familie på det tidspunkt. Alligevel endte socialrådgiveren med at respektere Yasmins behov for anonymitet og lavede aldrig en underretning på familien (Bilag 6, l. 174-175 & 380-392). Set fra Løgstrups (2010) etiske perspektiv indebærer socialrådgiverens rolle et ansvar for at møde borgeren med respekt, empati og etisk dømmekraft. I denne situation bliver rådgiverens tilgang et vendepunkt for Yasmin, idet den bidrager til at etablere hendes tillid og handlekraft. Vi kommer nærmere ind på de etiske og socialfaglige dilemmaer, der kan opstå i forbindelse med anonymitet af borgere i afsnit 10.4.5.

Begge oplevelser viser, at reel hjælp afhænger af socialrådgiverens evne til at møde borgeren med tillid og nærvær. De er begge en del af det sociale system, hvor der er fastlagt bestemte rammer, som gør at magt udøves gennem kategorisering og distancering. Socialrådgiveren kan gennem etisk ansvarlig praksis transformere magtforholdet til en relation præget af dialog, respekt og samarbejde, hvilket kan fremme og forbedre borgerens muligheder.

10.3.2 Individfokuseret støtte versus helhedsorienteret støtte

Både Yasmin og Amal, som er de informanter der har søgt hjælp udefra, peger på, at den støtte de har modtaget, primært har været rettet mod dem som individer frem for mod familien som helhed. Denne tendens afspejler en praksis, hvor indsatsen i højere grad fokuserer på at håndtere konsekvenserne hos individet frem for at arbejde med de bagvedliggende relationelle og strukturelle årsager. Dermed bliver hjælpen ofte kompensatorisk og afgrænset, snarere end forebyggende og helhedsorienteret.

Amals oplevelse illustrerer et behov for individuel ro frem for familiebehandling. Amal beskriver, hvordan hun havde et akut behov for at komme væk fra den belastede

familiesituation for at opnå ro (Bilag 4, l. 323-324). Amal vurderede, at en indsats i hjemmet ikke ville have haft nogen effekt, da spændingen mellem hende og moren var på sit højeste. Hendes primære behov var derfor at komme væk fra situationen frem for at modtage støtte i hjemmet: “Ja, jeg tror ikke det ville hjælpe. Det er ikke ligefrem fordi min mor ville skifte hendes hjerne. Det kunne ikke fungere” (Bilag 4, l. 306-307).

Efterfølgende blev Amal placeret i plejefamilie hos sin tidligere lærer, den person der formåede at hjælpe hende. I denne sammenhæng blev hun tildelt en kontaktperson, men uden at der samtidig blev arbejdet med de grundlæggende udfordringer i hendes familie. Amal beskriver, hvordan kontaktpersonen “hjælper mig med alt, også ud over arbejdstid” (Bilag 4, l. 265-266), hvilket vidner om en stærk og tillidsfuld relation. For Amal fungerer kontaktpersonen som et centralt netværk og en stabiliserende faktor i hendes liv. Denne relation repræsenterer en form for relationel støtte og empowerment, hvor hun oplever medindflydelse og støtte til at handle i eget liv (Askheim & Starrin, 2007). Indsatsen forbliver dog primært individuelt orienteret og adresserer ikke de strukturelle årsager til hendes mistrivsel i hjemmet.

Yasmin udtrykte ligeledes et behov for at komme væk fra en konfliktfyldt familiesituation. Hun modtog støtte fra organisationen, som imødekom hendes behov for tryghed og samtidig gav hende redskaber til at genopbygge sin trivsel og skabe et selvstændigt liv. Hun fortæller “Jeg fik virkelig meget ud af det mentalt [...] jeg fungerede som et almindeligt menneske igen” (Bilag 6, l. 267-269). Yasmins oplevelse viser, hvordan indsatsen på én gang afhjælper en akut krise og understøtter hendes personlige udvikling. Der arbejdes både med hendes psykiske trivsel og hendes livssituation, hvilket styrker hendes handleevne og selvstændighed. Dette er et centralt element i empowermentorienteret forståelse, hvor borgeren ses som aktiv deltager i sin egen forandringsproces (Askheim & Starrin, 2007).

Både Amal og Yasmin beskriver, at de først søgte hjælp, da konflikten var eskaleret til et punkt, hvor de ikke længere kunne overskue situationen. Det blev derfor mere nødvendigt for dem at komme væk fra familien end at få hjælp i familien. Samtidig peger de begge på, at en tidligere og mere forebyggende indsats i familien kunne have forhindret, at konflikten blev så alvorligt. Amal udtrykte, at “det ville have været tydeligt, at der var noget galt”, hvis en familiebehandler tidligere havde været inde og observere familiedynamikken (Bilag 4, l. 313-315). Yasmin uddyber denne pointe ved at fremhæve, at problemet grundlæggende ligger i familien og at det er her arbejdet bør sættes ind for at forebygge negativ social kontrol:

Jeg tror, at problemet ligger i familien. Det er familien, der skal snakke om, hvad der foregår. Og så er det selvfølgelig svært for forældre at forstå deres børn, hvis de ser det som en selvfølge. Sådan 'jo, vi prøver egentlig bare at beskytte vores børn, så derfor kontrollerer vi hende'. Men hvis der ikke er nogen, der på en eller anden måde snakker om det i familien. Det kan jo nå til et punkt, hvor det går galt, hvor familierne er ved at splitte sig ad. Der vil jeg jo sige, at det er afgørende, at en familiebehandler eller en anden kommer ind i familien og snakker om, hvad der egentlig sker eller prøver at få dem til at forstå (Bilag 6, l. 426-433).

Disse udsagn understreger behovet for en helhedsorienteret tilgang, hvor fokus ikke alene er på den unge som individ, men også på de relationer og dynamikker, der påvirker hendes trivsel. I et socialfagligt perspektiv bliver dette et spørgsmål om at flytte indsatsen fra kompenserende hjælp til udviklende støtte, hvor familien inddrages aktivt. Et ensidigt individfokuseret støtte kan skabe kortsigtet, men sjældent langvarig forandring. Den individuelle støtte kan tilbyde tryghed og ro, men uden en familieorienteret indsats risikerer hjælpen at fastholde problemerne på strukturelt niveau. En helhedsorienteret tilgang, der kombinerer individuel støtte med familiearbejde og relationel inddragelse, fremstår derfor som en mere holdbar socialfaglig strategi (Posborg et al., 2022).

10.3.3 Socialrådgiverens interkulturelle kompetence

Informanternes erfaringer peger på, at socialrådgiverens interkulturelle kompetence har afgørende betydning for relationens kvalitet. Amal fremhæver, at kommunen må have en dybere forståelse af minoritetsfamiliers kulturelle baggrund for at kunne skelne mellem kultur og kontrol. Hun foreslår derfor, at kommunen bør inddrage fagpersoner med samme etniske baggrund i sager som hendes, da disse bedre kan forstå både forældrenes perspektiv og børnenes oplevelser: "En med samme etniske baggrund, der både vil kunne forstå det, forældrene siger, og også kunne forstå kulturen, så vi også kunne kende forskel på kontrol og kultur" (Bilag 4, l. 707-708).

Amals fortælling synliggør samtidig, hvordan manglende kulturel forståelse kan forstærke oplevelsen af marginalisering. Hun beskriver eksempelvis, at hun ikke følte sig hjemme hos sin plejefamilie, netop fordi der ikke var nogen kulturelle fællesnævner:

Jeg følte mig meget ensom i den plejefamilie, jeg var i, selvom de var meget søde mennesker, men vi havde intet tilfælles. Intet var ens, hverken etnisk eller andet. Og så

følte jeg mig bare så alene. Jeg kunne ikke helt snakke med dem, for jeg stode ikke på dem (Bilag 4, l. 241-244).

Her bliver det tydeligt, hvordan en utilstrækkelig kulturopmærksomhed i indsatsen kan skabe eller forstærke en følelse af isolation i et hjem.

Yasmins oplevelse viser et modsat behov, nemlig hvordan socialrådgiverens anden etniske baggrund skabte utryghed:

Ja, jeg kunne ikke lade være med at tænke, at fordi hun havde en anden etnisk baggrund, at jeg ikke havde lyst til at åbne op for meget. Jeg kunne ikke lade være med at føle, at det var usikkert (Bilag 6, l. 279-281).

Hendes erfaring illustrerer, at etnicitet i sig selv ikke forudsiger tillid. Det handler snarere om, hvordan socialrådgiveren forvalter den kulturelle kompleksitet i mødet. Interkulturelle møder reducerer ikke kun til spørgsmål om fælles eller forskellige etnicitet. Som Antczak & Johansen (2015) understreger, afhænger kvaliteten af relationen af socialrådgiverens interkulturelle kompetence, altså evnen til at navigere i kulturel mangfoldighed uden at reproducere til stereotype forståelser. En kulturrefleksiv tilgang fordrer derfor, at socialrådgiveren undersøger og er nysgerrig på, hvordan kultur spiller ind i borgeren livssituation, men samtidig undgår at forklare alle forhold kulturelt. I Amals tilfælde kunne en sådan tilgang indebære, at rådgiveren anerkender betydningen af religiøse kostvaner eller familieværdier som legitime identitetsmarkører.

Endelig peger begge informanternes erfaringer på betydningen af etisk tillid i relationen. Når socialrådgiveren møder borgeren med respekt, oprigtighed og ansvarlighed, skabes et rum for åbenhed og samarbejde. Med Løgstrups (2010) forståelse af tillid som en grundlæggende etisk fordring bliver det tydeligt, at den professionelle relation ikke blot er teknisk, men forankret i et moralsk ansvar. Dette ansvar er særlig centralt i arbejdet med unge kvinder, der ofte har erfaringer med kontrol, skam og mistillid, som derfor har behov for en indsats, der både er kultursensitiv og relationsorienteret.

Samlet set viser analysen af mødet med det sociale system, at der formes et krydsfelt mellem magt, kultur, etik og relation. Amal oplevede systemets afmagt og distancering, mens Yasmin oplevede professionel støtte, tillid og empowerment. Analysen viser, at socialrådgiverens rolle ikke blot handler om at yde hjælp, men om at navigere etisk og reflektivt i magtrelationer, hvor kultur, identitet og autonomi konstant er på spil.

I praksis forudsætter dette en relationel, etisk og kulturopmærksom tilgang, hvor socialrådgiveren balancerer mellem at beskytte den unge og respektere hendes autonomi. Med afsæt i empowerment kan rådgivere styrke borgerens handlekraft og evne til at definere egne mål. Gennem interkulturelle kompetencer og etisk nærvær kan magtforholdet transformeres til en samarbejdsrelation, hvor tillid og respekt bliver forudsætning for reel forandring.

10.4 Arbejdsmetoder, tilgange og faglige positioner

Arbejdet med negativ social kontrol forudsætter, at fagpersonen både forstår den unges individuelle oplevelser og de relationelle, kulturelle og strukturelle betingelser, som præger familiens praksis. Analysen af interviewet med familiebehandler Zeinab (Bilag 7) og rådgiver Camilla fra Red Center (Bilag 8) viser to forskellige faglige positioner, der både supplerer og udfordrer hinanden. Zeinab arbejder helhedsorienteret, systemisk og relationsbaseret, mens Camilla arbejder primært individorienteret, rettighedsbaseret og risikovurderende. Sammen synliggør de centrale dilemmaer i arbejdet med æresrelateret social kontrol og understreger behovet for metodisk refleksion og tværfagligt samspil.

10.4.1 Familiebehandlerens helhedsorienterede og relationelle tilgang

Zeinabs praksis placerer sig tydeligt inden for en systemisk og kontekstualiseret forståelsesramme, hvor problemer ikke forstås som iboende i den unge, men som forankret i familiens interaktioner og kulturelle normer. Hun fortæller: “Man kan ikke arbejde kun med den unge [...] arbejdet går lidt tabt, når fokus kun ligger på dem og ikke på hele deres familie” (Bilag 7, l. 562–563). Zeinab ser negativ social kontrol som et relationelt fænomen, der udspringer af familiens internaliserede normer, rollefordelinger og magtstrukturer. Dette perspektiv er centralt i systemisk teori, hvor individet forstås som en del af større sociale sammenhænge, som nødvendigvis må inddrages for at skabe varig forandring (Kongsgaard, 2017). Denne forståelse kobler hun til Bourdieus perspektiv, når hun fremhæver, at den unge altid repræsenterer det hjem, hun kommer fra: “Når jeg kigger på dig, så repræsenterer du ikke kun dig selv, du repræsenterer faktisk det hjem, du kommer fra [...] Hvorfor skal jeg så glemme at kigge på helheden i hjemmet?” (Bilag 7, l. 570–581). Her kommer habitus frem i mødet med den unge. Habitus er de dybt indlejrede dispositioner, der skabes gennem opvæksten og som former individets selvforståelse, forventninger og handlemønstre (Larsen, 2013). Zeinabs

fokus på helheden understreger dermed, at holdbare forandringer kræver, at den socialfaglige indsats retter sig mod både den unges individuelle udvikling og familiens kollektive habitus.

Derudover forudsætter det en langsigtet proces, hvor tillid og accept gradvist etableres. Zeinab beskriver, hvordan forældre, særligt fædre, ofte kan være tilbageholdende eller direkte afvisende overfor at invitere en fagperson ind i hjemmet. Dette handler ikke blot om modvilje, men om en grundlæggende utryghed ved at lade en fremmed få indsigt i familiens levemåde og beslutninger. Modstanden forstærkes af, at forældrene typisk er vant til at være de primære autoriteter i familiens beslutninger. Tillid bliver i denne sammenhæng ikke noget, der blot opstår (Järvinen et al., 2004). Det bliver Zeinabs opgave som familiebehandler aktivt at skabe adgang til forandring, ved at vinde familiens tillid og accept. Zeinab beskriver dette gennem et konkret eksempel:

Jeg kan huske en sag, jeg havde, hvor en far sagde, at hvis du kommer hjem hos os, så går jeg ud. Du er sådan en lille ung kvinde. Du skal ikke komme og belære mig i, hvordan jeg skal opdrage min datter. [...] Jeg har fået tillid til den far, og han begyndte faktisk selv at kontakte mig og spørge om nogle ting, hvor jeg sagde til ham, se hvordan du var, og hvordan du er i dag. Du startede med ikke at ville lukke mig ind, men nu søger du min hjælp. Og det er fordi jeg har givet dig plads (Bilag 7, l. 220-229).

Dette viser, hvordan socialfagligt arbejde i praksis må bevæge sig fra en position, hvor fagpersonen er udefrakommende og potentielt truende, til en position hvor fagpersonen bliver en accepteret og senere værdsat samarbejdspartner. Den modstand som Zeinab møder hos forældrene kan forstås gennem Bourdieus begreb om symbolsk magt. Denne magtform kommer til udtryk, når forældre fastholder deres opdragelsesmetoder og livsforståelse som "det rette", og hvor afvigelser fra dette opleves som en trussel mod familiens orden. Her fungerer magten ikke som tvang, men som en selvfølgelighed. Dette en måde, man altid har gjort tingene på, opleves som naturlig og legitim (Larsen, 2013).

Selvfølgeligheden kommer til udtryk, når Zeinab beskriver, hvordan især fædre henviser til deres egen opvækst som en målestok for, hvordan deres egne børn skal opdrages. De siger: "Jamen, det er sådan, det er. Det er sådan, jeg blev opdraget af mine forældre". Jamen det var for 50 år siden. Vi er et helt andet sted nu i verden" (Bilag 7, l. 204-206). Det viser, at forældre forsvare en social orden, de oplever som legitim og meningsfuld. Det indebærer, at forandring ikke blot kræver information eller rådgivning, men forhandling af grundlæggende forståelser af forældreskab, ansvar og autoritet. Det er her familiebehandlerens relationelle arbejde bliver

centralt. Forældrene skal ikke blot inkluderes, de skal anerkendes som betydningsfulde aktører, hvis perspektiver både skal forstås og udfordres (Järvinen et al., 2004).

10.4.2 Den narrative tilgang som forståelsesramme

I det socialfaglige arbejde tager Zeinab brug af den narrative tilgang for at fremme hendes forståelse og tilgang til den unge og hendes familie, for at kunne understøtte og hjælpe dem på en hensigtsmæssig måde: “Jeg bruger også den narrative tilgang [...] Jeg ser dig med dine briller. Hvad har du brug for? Hvad har du behov for?” (Bilag 7, l. 199–204). Her viser hun, hvordan den narrative tilgang bliver et centralt redskab i arbejdet med målgruppen, da æresrelaterede normer og negativ social kontrol præger hverdagen. Den narrative metode bygger på antagelsen om, at mennesker skaber mening gennem de fortællinger, de fortæller om sig selv og hinanden. Problemer forstås ikke som noget, der bor inde i personen, men som noget, der opstår, fordi bestemte problemfortællinger dominerer deres livsverden (Kongsgaard, 2017).

Når Zeinab understreger, at hun både ser med sine “fagbriller” og familiens “kulturelle briller”, viser det, at hun bevidst arbejder med dobbelt perspektivering. Det er en grundsten i den narrative praksis, hvor fagpersonen søger at forstå familiens egne værdier og verdenssyn frem for at påtvinge dem faglige forståelser. I praksis betyder det, at Zeinab forsøger at afdække de styrende fortællinger, som familien lever efter, for eksempel fortællinger om ære, loyalitet, beskyttelse eller frygt for omverdenens dom.

Her arbejder hun med eksternalisering, et centralt narrativt greb. Ved at adskille personen fra problemet kan Zeinab hjælpe familien til at se negativ social kontrol som noget de gør, ikke noget de er. Det muliggør refleksion: Hvem gav denne norm betydning? Hvilke andre fortællinger kunne også være mulige i familien? Eksternalisering skaber dermed et rum, hvor skyld og skam reduceres, og hvor både den unge og forældrene kan tale om svære temaer uden at føle sig angrebne (Kongsgaard, 2017).

Zeinab arbejder også med rekontekstualisering og uddybende spørgsmål, som er centrale elementer i narrativ praksis. Ved at spørge: “Hvad har du brug for? Hvad har du behov for?” (Bilag 7, l. 199-204), inviterer hun den unge til at udfolde alternative fortællinger om sig selv, fortællinger, der udfordrer de dominerende normer i familien. Det er i tråd med forståelsen af, at mennesker rummer mange identitetsfortællinger, men at nogle af disse bliver marginaliseret

i familier med stærke kulturelle forpligtelser. I arbejdet med negativ social kontrol møder Zeinab ofte unge, der har internaliseret familiens fortællinger om, hvad der er “rigtigt” og “forkert”. Narrativ praksis giver hende derfor et redskab til at udforske, hvordan disse fortællinger er blevet formet over tid, og hvilke alternative historier der kan understøtte den unges egne ønsker og identitet. Metoden bliver dermed ikke kun en terapeutisk tilgang, men også en socialfaglig strategi til at skabe bevægelse i fastlåste familiesystemer (Kongsgaard, 2017).

Samtidig bruger Zeinab den narrative metode til at skabe kulturel sensitivitet i kontakten med forældrene. Ved at møde dem “med deres egne briller” anerkender hun deres kulturelle forståelsesramme. Det styrker relationen og mindsker risikoen for modstand. Dette giver også en åbning til at undersøge, om de kulturelle fortællinger, der styrer familiens adfærd, fortsat tjener et meningsfuldt formål. Netop dette er centralt i arbejdet med æresrelaterede problematikker, hvor normerne ofte ikke er religiøse, men kulturelt producerede og opretholdt gennem generationer. Samlet set muliggør den narrative tilgang, at Zeinab både kan møde familien med respekt for deres kulturelle ståsted og samtidig skabe et refleksionsrum, hvor alternative historier kan udfoldes. Dermed fungerer narrativ praksis både som en deeskalerende og forandringsskabende metode i arbejdet med negativ social kontrol.

10.4.3 Relation og tryghed som en forudsætning

Zeinab betoner relationens afgørende betydning i arbejdet med unge i negativ social kontrol: “Jeg starter altid med at arbejde med relationsdannelse, fordi der skal være noget tillid” (Bilag 7, l. 58–60). For hende er relationen ikke blot en ramme for samtalen, den er selve forudsætningen for, at den unge tør at dele oplevelser, som ofte er præget af skam, loyalitetskonflikter og frygt for konsekvenser. Hvis den unge ikke føler sig tryk, vil vedkommende typisk tilbageholde centrale informationer, hvilket gør det svært at forstå konflikterne og handle fagligt forsvarligt. Zeinab fortæller, at hun også bruger det fælles tredje:

Vi har samtaler én til én. Jeg bruger meget det fælles tredje, altså hvor vi går ud og laver noget, eller går en tur, fordi det nogle gange kan være svært eller skamfuldt for den unge at tale om. Når man er ude, sidder man ikke og kigger hinanden i øjnene. Jeg har tit fået at vide, at det er dejligt, når vi er ude og gå en tur, fordi de føler de kan fortælle og samtidig kigge på naturen (Bilag 7, l. 165–169).

Her fungerer aktiviteten som en slags buffer, der skaber ro og tryghed og gør relationen mere ligeværdig. Dette er kendetegnende for en socialpædagogisk tilgang, hvor man bruger bevægelse, fælles oplevelser og en mindre formel ramme til at støtte den unge i at åbne sig. Det fælles tredje hjælper dermed med at skabe et trygt og ikke-konfronterende rum, hvor den unge bedre kan sætte ord på tanker og erfaringer, som ellers ville være vanskelige at tale om.

I interviewet beskriver Zeinab et centralt dilemma i arbejdet med unge piger, der oplever negativ social kontrol. Hun forklarer:

Det bliver talt med en rådgiver om, hvorvidt det er noget stort, hvor vi er nødt til at informere forældre. Eller hvorvidt det er nogle ting, hvor det vil være til fare, hvis det bliver fortalt videre. Det kommer an på situationen, og hvad pigen fortæller (Bilag 7, l. 62-55).

Her tydeliggøres den konstante faglige vurdering, som behandlere står i, når de skal balancere mellem tavshedspligt, jf. FVL § 27, skærpet underretningspligt, jf. Barnets Lov § 133, og den relationelle tillid til den unge. På den ene side skal pigen opleve et trygt og fortroligt rum, hvor hun kan dele oplevelser af kontrol, frygt og begrænsninger. På den anden side er fagpersonen forpligtet til at handle, når der er mistanke om risiko eller massivt omsorgssvigt (Posborg et al., 2022).

Der skabes et etisk spændingsfelt, hvor tillid og beskyttelse kan komme i konflikt med hinanden. Som Zeinab selv antyder, kan det være farligt at dele bestemte oplysninger med forældrene, fordi det kan eskalere konflikten eller øge kontrollen. Foucaults magtbegreb er relevant her. Magt udøves gennem videns kontrol, og hvem der får adgang til hvilke oplysninger, kan have direkte betydning for den unges sikkerhed. Når en pige deler noget “forbudt” om familieforhold, forhandler fagpersonen i praksis, hvilke historier der må cirkulere, og hvilke der skal beskyttes (Mik-Meyer & Villadsen, 2007).

Samtidig kan pligten til at dele bestemte oplysninger med forældrene risikere at underminere relationen til pigen. I en narrativ og relationsorienteret tilgang er tilliden mellem den unge og fagpersonen et grundlæggende fundament for arbejdet (Kongsgaard, 2017). Som pigen åbner sig, investerer hun en form for “tillidskapital”, men denne kapital kan hurtigt sættes over styr, hvis hun oplever et brud på fortroligheden. Dette understøttes af Goffmans teori om “frontstage/backstage”, hvor den unge kun tør vise sin backstage-identitet, sine tvivl, ønsker

og brud med familiens normer, hvis hun føler sig beskyttet mod vurdering og sanktioner (Goffman, 2009).

For socialfaglige praktikere indebærer dette en kompleks dobbeltsidighed. De skal både være myndighedspersoner, der handler på risiko, og relationelle støttepersoner, der værner om tillid. Interviewet med Zeinab viser, at denne balance kræver kontinuerlige drøftelser med rådgiverne samt en konstant etisk refleksion. Det er dermed ikke blot en praktisk overvejelse, men en strukturel udfordring i arbejdet med æresrelaterede konflikter, at beskytte den unge uden at ødelægge den relation, som er selve nøglen til forandring.

10.4.4 Æresrelaterede dynamikker og et kulturelt krydspres

Zeinab synliggør, hvordan æresrelaterede problematikker må forstås og analyseres som en del af et større socialt og kulturelt betydningssystem, der rækker ud over kernefamilien. Hun fortæller, at hun i mødet med de unge kvinder, kan opleve at de siger: "Hvad skal vi sige til vores familie?" (Bilag 7, l. 177–178). Det bliver tydeligt, at forældrenes handlinger ikke alene handler om kontrol, men om at opretholde familiens sociale position i et større fællesskab. Med Bourdieus begreb om social kapital kan vi forstå denne bekymring som udtryk for en kamp om familiens anerkendelse, omdømme og legitimitet i det sociale felt (Larsen, 2013). I en æresrelaterede tilgang er kontrollen ikke kun et spørgsmål om disciplin, men et middel til at beskytte familiens status, fællesskab og ry. Dette placerer Zeinab i et spændingsfelt og krydspres, hvor hun både skal tage hensyn til familiens behov for at bevare deres sociale position og identitet, samt den unges behov for autonomi. Det bliver dermed hendes arbejde at skabe et fagligt rum, hvor begge perspektiver anerkendes, uden at den unges rettigheder kompromitteres.

Zeinab beskriver samtidig et andet krydspres, som opstår i mødet med de unge kvinder. Hun fortæller, hvordan hendes egen kulturelle og religiøse baggrund kan skabe indre spændinger, når de unges ønsker kolliderer med værdier, hun selv er vokset op med:

Jeg har også mødt der, hvor jeg virkelig bliver udfordret, og det synes jeg er vigtigt, at jeg nævner i dag. Det er når jeg sidder med en pige, og hun siger, "jeg gerne vil have en kæreste", "jeg vil gerne prøve at spise svinekød", og jeg vil, og jeg vil, og jeg vil. Hvor jeg tænkte, at der var jeg virkelig udfordret. Fordi jeg har den kultur, jeg har den samme religion, men jeg er en fagperson (Bilag 7, l. 240–245).

Her synliggøres et væsentligt, men ofte underbelyst, socialfagligt krydspres. Fagpersonen må kontinuerligt regulere sine egne normer og holdninger, for at agere professionelt. Denne proces

kræver høj grad af kulturrefleksivitet, hvor man ikke blot forstår borgernes kulturelle baggrund, men også er opmærksom på, hvordan ens egne værdier kan påvirke vurdering og handlinger (Antczak & Johansen, 2015).

Det forudsætter, at de fagprofessionelle besidder interkulturelle kompetencer. Zeinab fremhæver: “Der er meget mangel... fagpersoner, der ikke har nok praksiserfaring og ikke har den nysgerrige tilgang” (Bilag 7, l. 526–527). Her peger hun på risikoen for, at fagpersoner, særligt uden kulturel indsigt eller nysgerrighed, kan reproducere stereotype forestillinger om ære, køn og kontrol. Dette bliver tydeligt, når hun beskriver, hvordan nogle danske kollegaer fejlfortolker æresrelaterede problematikker:

Hvis en dansk rådgiver hører, at det er æresrelateret, så er det første hun tænker på, at hun (den unge pige) har været i seng med en. Men æresrelateret er faktisk ikke kun det i vores kultur. Det er faktisk meget større end det. [...] Altså ære hjemme hos mig, er ikke det samme hjemme hos dig og det er derfor, jeg tit bruger min indsats på at være nysgerrig (Bilag 7, l. 194–198).

Denne pointe viser, hvordan manglende kulturforståelse kan føre til misfortolkning, tab af tillid fra både forældre og unge, samt potentielt forværring af den unges situation. Antczak & Johansen (2015) understreger at interkulturel kompetence netop indebærer evnen til at forstå kompleksiteten i kulturelle mønstre uden at reducere individer til deres kulturelle baggrund. Den nysgerrighed Zeinab beskriver er således ikke blot en personlig styrke, men en professionel nødvendighed for at kunne navigere i æresrelaterede dynamikker.

Zeinab beskriver også, hvordan hendes kulturelle baggrund kan give hende lettere adgang til familierne:

Jeg hører også tit fra mine danske kolleger: "Jeg har forsøgt det samme - hvorfor kunne du mere, end jeg kan?" Den kulturelle baggrund betyder faktisk rigtig meget. At jeg forstår dig, fordi jeg selv kommer fra den kultur, det giver meget ro, og det synes jeg, jeg har oplevet i alle mine sager (Bilag 7, l. 211–214).

Her fremstår kulturelt spejling som en væsentlig ressource i etablering af tillid. Forældrene oplever sig forstået og mødt på deres præmisser, hvilket kan åbne relationen og gøre plads til samarbejde. Men denne position kræver samtidig høj grad af refleksivitet. Uden bevidsthed om egne kulturelle briller risikerer fagpersonen at genbekræfter kulturelle normer fremfor at udfordre dem. Zeinabs egen bevidsthed om dette understreger, at interkulturelle kompetencer ikke kun handler om at “kende kulturen”, men at kunne indgå professionelt på trods af egne kulturelle baggrund (Antczak & Johansen, 2015).

Camillas tilgang understøtter og udvider Zeinabs pointe om, at interkulturel kompetence ikke kun handler om at kende én bestemt kultur, men om at møde hver familie med en nysgerrig, undersøgende og refleksiv tilgang. Hun problematiserer den generalisering der ofte ligger til grund for misforståelser i arbejdet med minoritetsfamilier:

Der er nogle gange den holdning, at alle folk med minoritetsbaggrund, er sådan en eller anden stor brunlig masse, som alle sammen er ens. Det er jo en frygtelig iagttagelse, at nogen går og tror det. For som jeg sagde, så er der ikke nogen, der skal komme og sige til mig, at jeg er en lollænder, for jeg er sgu ikke fra Lolland. Så danskere har det også. Vi er nødt til at kigge på det enkelte menneske. Det er godt at have noget kulturel viden (Bilag 8, l. 525–529).

Her adresserer Camilla en central faglig faldgrube, nemlig risikoen for kulturel stereotypisering. Hendes udsagn understreger, at kulturel viden er nødvendig, men aldrig må stå alene som forklaringsramme. Dette perspektiv stemmer overens med Antczak & Johansens (2015) forståelse af interkulturel kompetence som en kombination af kulturopmærksomhed og kulturelle refleksivitet. Hun fastholder, at selv inden for samme kulturelle eller religiøse baggrund, kan der være væsentlige forskelle i normer, værdier og praksisser: “Der er også mange måder at være muslim på” (Bilag 8, l. 531). Camilla peger dermed på, at fagpersoner skal kigge ud fra en dynamisk og situationsbestemt ramme, der altid må forstås i relation til den enkelte families livsverden. Begge fagpersoner understreger nysgerrighed, som et metodisk redskab til at undgå kategorisering og sikre, at hjælpen tilpasses.

Camilla fremhæver også, hvordan hendes danske baggrund former relationen til de unge kvinder. På samme måde som Zeinab beskriver Camilla, hvordan hendes position kan have en positiv indvirkning i mødet, selv uden mulighed for kulturel spejling:

Nogen tænker, det er rart at snakke med mig. Jeg går ikke videre og sladrer i nogle miljøer. Og så skal jeg jo få stillet de rigtige spørgsmål, få sagt de rigtige ting, gøre opmærksom på, at jeg faktisk ved nogle ting, og noget generelt om kulturen. Men jeg skal selvfølgelig også forholde mig til den enkelte familie (Bilag 8, l. 496–499).

Denne refleksion viser, at tillid ikke nødvendigvis opstår gennem kulturel lighed, men gennem faglig kompetence, tydelighed og en anerkendende tilgang. For nogle unge kvinder kan Camillas etniske baggrund opleves som en form for beskyttelse, fordi hun ikke er en del af de sociale netværk, hvor kontrol, sladder eller sanktioner kan foregå. Dette illustrerer, hvordan

interkulturel praksis ikke handler om, hvilken etnisk baggrund fagpersonen har, men om hvordan fagpersonen arbejder med den position de indtager. Selvom Zeinab og Camilla repræsenterer forskellige faglige positioner, deler de samme forståelsesramme for minoritetsfamilier og deres kulturelle baggrund (Antczak & Johansen, 2015).

10.4.5 En rettighedsbaseret individorienteret praksis

Camillas arbejdsgang adskiller sig markant fra Zeinabs systemiske og familieorienterede praksis. Hvor Zeinab arbejder med familien som en samlet enhed, placerer Camilla konsekvent den unge i centrum som et selvstændig handlende individ. Hun beskriver, hvordan afklaringen i Red Center altid tager udgangspunkt i den unges egen oplevelse og vurdering af sin livssituation: "Den unge må selv definere... 'Jeg synes, at den måde, min familie gør for at passe på mig, hæmmer mig, det hindrer mig i at være det menneske, jeg faktisk er'" (Bilag 8, l. 177–179). Denne tilgang afspejler en empowermentorienteret tilgang, hvor arbejdet baserer sig på, at forandring bedst skabes, når den unge selv formulerer problemet og definerer målene. Camilla positionerer således den unge som ekspert i eget liv, hvilket understøtter handlekraft, identitetsskabelse og selvbestemmelse, som også er i tråd med rettighedsbaseret socialt arbejde (Askheim & Starrin, 2007).

Camilla fremhæver anonymitet som en central forudsætning for, at unge kvinder overhovedet tør søge hjælp. Hun beskriver, hvordan mange af dem vokser op i miljøer, hvor sladder, kontrol og tavshed påvirker, hvem man kan betro sig til, og hvilke konsekvenser det kan få at bryde familiens normer:

Den store fordel her er, at de kan henvende sig anonymt. Når man ringer til vores hotline, så kan vi ikke se telefonnummeret. Jeg tror også, at den anonymitet vi har gør at nogle mennesker tør dele nogle ting, tør vende nogle ting, problematisere nogle ting (Bilag 8, l. 302-305).

For mange unge er risikoen for familiære sanktioner, udstødelse, fysisk vold eller kontrol, så stor, at kun fuldstændig anonymitet skaber et trygt rum, hvor den unge kan fortælle om sine oplevelser uden frygt for konsekvenser. Camilla fremhæver, at nogle tidligere har oplevet at blive afvist af kommunen eller fået deres udtalelser videregivet til forældrene. Anonymiteten i Red Center bliver derfor et beskyttende rum, der muliggør åbenhed og refleksion, før der tages konkrete skridt. Dette kan ses som en tillidsopbyggende relationsarbejde, hvor anonymitet

bidrager til at reducere den strukturelle magtforskel mellem den unge og fagpersonen (Järvinen et al., 2004).

Anonymitet skaber samtidig strukturelle begrænsninger og etiske dilemmaer. Camilla beskriver, at når en ung anonymt fortæller om vold, overgreb eller alvorligt omsorgssvigt, er deres handlemuligheder stærkt begrænsede:

Jeg vil selvfølgelig opfordre en ung, der fortæller mig, at de bliver slået en gang om dagen, eller at de er blevet misbrugt seksuelt af en eller anden. Jeg vil selvfølgelig på det kraftigste opfordre dem til at gå til deres kommune. Jeg vil også godt tage med dem. Jeg kan også sige, at de skal tage fat i børns vilkår, så de har en bisidder, og jeg kan lave en skriv... jeg vil gøre, hvad jeg kan. Jeg kan ikke tvinge nogen til noget. Jeg er selvfølgelig underlagt en skærpet underretningspligt. Det er bare svært at underrette, når man ikke ved, hvem folk er. Du har ikke engang deres telefonnummer, du ved ikke, hvad de hedder (Bilag 8, l. 314-320).

Dette illustrerer et centralt dilemma i rettighedsbaserede praksisser. Den unge får kontrol, valgmuligheder og handlekraft, mens fagpersonen mister muligheden for myndighedsudøvelse og beskyttelse. Det er en spænding mellem selvbestemmelse og beskyttelse, som i Camillas praksis forstærkes af den strukturelle ramme om anonymitet. Her bliver empowerment ikke kun et ideal, men også en begrænsning. Den unge bestemmer, også når hun vælger ikke at involvere myndigheder, selv i alvorlige sager. Camilla kan støtte, informere, motivere og skabe handlemuligheder, men hun kan ikke iværksætte indsatser uden den unges samtykke eller uden at kende den unges identitet (Posborg et al., 2022).

Camilla fremhæver, at når situationen er akut, kan unge tilbydes en plads i Safehouse. Her ophører anonymiteten og de kommunale myndigheder informeres om den unges situation. Red Center understøtter og hjælper fortsat unge under deres ophold på Safehouse. Red Centers praksis fungerer dermed som et mellemrum mellem anonymitet og de mere formaliserede myndighedsstrukturer, der aktiveres, når risikoen er høj. Der er dermed en central dynamik i organisationens arbejdsgang og indsatser. Den anonyme rådgivningsindsats skaber et trygt rum, og Safehouse-indsatsen skaber sikkerhed og kontinuitet. Camillas faglige position bliver dermed at støtte de unge frem mod selv at nå til et punkt, hvor de tør at åbne op for myndighedsinvolvering. Det er en proces, der ligger i tråd med empowerment tilgangen, hvor det er den unges egne erkendelser og valg, der driver forandringen (Askheim & Starrin, 2007).

10.4.6 Risikovurdering, tværfagligt samarbejde og PATRIARK

Camillas arbejde er præget af en udredningsorienteret tilgang, hvor systematiske vurderinger og faste procedurer spiller en central rolle. Hun forklarer:

Vi spørger de unge: Kan du fortælle lidt om, hvad der sker? Ved du, hvad en æres motiveret konflikt er. [...] Altså, hvad er det, der gør, at din familie opfører sig på den måde? - Så det er meget beskrivelser af situationer og ting. [...] Hvordan udvikler det sig? Er der andre i din familie, der har prøvet noget lignende? Hvordan reagerer familien, hvis der sker sådan og sådan? Er du blevet truet? Hvad fik dem til at true dig? Hvad skete der den dag? Hvorfor ringer du lige i dag? (Bilag 8, l. 143–151).

Dette svarer til traumebevidst praksis og sikkerhedsorienteret risikovurdering, som anvendes i specialiserede tilbud til unge i æresrelaterede konflikter. Denne tilgang beskytter den unge i akutte situationer, men tager ikke højde for familiens perspektiv eller sociale dynamikker. I forlængelse af Camillas udredningsorienterede tilgang, kan denne praksis forstås som en del af socialrådgiverens faglige metodearbejde inden for risikovurdering. Socialrådgiverprofessionen arbejder traditionelt med systematiske vurderinger af borgerens situation gennem indsamling af oplysninger, observationer, dialog og vurdering af beskyttende og belastende faktorer. Denne metodiske tilgang skal skabe grundlag for faglige beslutninger, der både beskytter den unge og understøtter en helhedsorienteret indsats (Red Center (u.å., b)).

I sager om negativ social kontrol er tværfagligt samarbejde en central del af socialrådgiverens praksis. Socialrådgiveren har ansvar for at koordinere indsatsen mellem relevante aktører og sikre, at risikovurderingen bygger på et helhedsorienteret vidensgrundlag. Her spiller politiet en særlig rolle, da de besidder oplysninger om tidligere anmeldelser om trusler, voldsepisoder og eventuelle strafbare forhold i familien. Deres bidrag kan være afgørende for at vurdere trusselsniveau, mulige akutte risici og behovet for sikkerhedsforanstaltninger.

Derudover kan skolens personale, pædagoger, familieafdelingens sagsbehandlere, psykologer og specialiserede rådgivningstilbud som Red Center inddrages. Det tværfaglige samarbejde giver mulighed for at sammenholde den unges fortælling, som Camilla arbejder ud fra, med observationer fra andre fagpersoner og med information om familiens kontekst og sociale dynamikker. Dette er i tråd med socialrådgiverfagets fokus på helhedssyn, tværfaglig koordinering og borgerens retssikkerhed (Red Center (u.å., b)).

I Danmark anvendes risikovurderingsværktøjet PATRIARK af flere fagprofessionelle, herunder socialrådgivere. Værktøjet anbefales samtidig af Red Center til brug i sager om negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter. PATRIARK giver en struktureret ramme for at identificere og vurdere risikofaktorer hos både den potentielle udøver af volden og den unge, der er udsat. Værktøjet bygger på en systematisk gennemgang af blandt andet tidligere vold, familiens normer, kontroladfærd, social isolation, konflikt dynamikker og aktuelle trusler. Når Camilla spørger ind til udviklingen i konflikten, familiens reaktioner og konkrete trusler, indsamler hun netop de data, som PATRIARK baserer sig på. Men PATRIARK udvider perspektivet ved også at inddrage faktorer, som ikke nødvendigvis fremkommer i den direkte samtale med den unge, eksempelvis familiens æresnormer, sociale kontrol mønstre eller tidligere sager registreret af politiet. Dermed skabes der en mere robust og dokumenteret risikovurdering, som kan danne grundlag for en sikkerhedsplan, beslutninger om akutplacering og koordinering mellem instanser (Red Center (u.å., b)).

Den sikkerhedsorienterede tilgang har en tydelig styrke i akutte sager, hvor den unges sikkerhed skal prioriteres. Samtidig kan fokus på risiko og beskyttelse betyde, at der i mindre grad arbejdes med familiens perspektiv eller sociale dynamikker, hvilket Camillas praksis også illustrerer. Set fra et socialrådgiverfagligt perspektiv er det derfor vigtigt, at risikovurderingen kombineres med en analytisk forståelse af familien som system, samt metoder der understøtter dialog, relation og helhedsforståelse. På den måde kan indsatsen både beskytte den unge her og nu og samtidig åbne for en mere langsigtet social forandring (Red Center (u.å., b)).

Camilla repræsenterer dermed en mere individorienteret og sikkerhedsbaseret tilgang, som er centralt i specialiserede tilbud som Red Center. Hun fokuserer på den unges oplevelser, valg og rettigheder, og foretager systematiske risikovurderinger gennem blandt andet PATRIARK-værktøjet. Denne tilgang er afgørende, når der er behov for akut beskyttelse, når den unge ønsker anonym rådgivning, eller når familien udgør en potentiel trussel.

10.4.7 Red Centers helhedsorienterede tilgang “VærFamilien”

Selvom Camillas arbejdsgang og Red Centers praksis primært tager afsæt i en individorienteret indsats og tilgang, kan de i nogle tilfælde tilbyde et særligt helhedsorienteret forløb kaldet VærFamilien. Det er ikke en del af det almindelige, akutte rådgivningsarbejde for unge, der henvender sig, men et særskilt forløb, der kun anvendes, når der forinden er foretaget en

grundig risikovurdering. Her vurderes det, om familieinddragelse kan ske uden at udløse alvorlige konsekvenser for den unge (Red Center (u.å., b)).

I interviewet fortæller Camilla:

Vi har noget, der hedder VærFamilien, hvor vi prøver at få unge, der har problemer med deres familie, til at få en dialog med familien. Nogle er på vores safehouse, nogle er stadig i familien. Vi kan godt hjælpe dem med, hvordan man snakker om tingene. Hvis det er i familien, skal vi være sikre på, at der ikke sker noget farligt. Der skal vi ind og lave risikovurderinger (Bilag 8, l. 350-354).

VærFamilien illustrerer en socialfaglig forståelse af, at risiko ikke kun er knyttet til individet, men også til familien som helhed. Inddragelse af familie sker derfor kontrolleret, med fokus på sikkerhed og på baggrund af en vurdering af, om den unge befinder sig i et trygt miljø. Forløbet har til formål at skabe dialog, nedtrappe konflikter og styrke relationer.

Den individorienterede tilgang beskytter den unge i akutte situationer. Tilgangen rummer dog begrænsninger i sager, hvor målet er varig konfliktløsning eller muligheden for at genopbygge relationer. Senere, i afsnittet "Hvordan kan vi blive bedre i fremtiden?", vil vi uddybe Camillas ønsker om et stærkere relationelt arbejde med familierne. Camillas refleksioner og Red Centers praksis viser, at der er behov for en balanceret tilgang, hvor både individet og familien kan inddrages. Helhedsorienterede tiltag såsom VærFamilien og strukturerede redskaber såsom PATRIARK viser, at risikovurdering og familieinddragelse kan kombineres, men kræver et tæt tværfagligt samarbejde og betydelig socialfaglig ekspertise (Red Center (u.å., b)).

10.4.8 Sammenfatning

Analysen af fagpersonernes arbejdsmetoder, tilgange og faglige position viser dermed at arbejdet med unge, der oplever negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter, kræver en balanceret indsats, hvor både individets behov og familiens betydning tænkes ind. Interviewene med Zeinab og Camilla viser, hvordan forskellige faglige positioner kan supplere hinanden i komplekse sager. Deres perspektiver viser, at ingen af tilgange står stærkest alene. Den systemiske og relationelle tilgang bidrager til at forstå og transformere familiens dynamik, mens den individorienterede og sikkerhedsfokuserede tilgang sikrer, at de unges rettigheder og sikkerhed ikke tilsidesættes. I arbejdet med negativ social kontrol må socialrådgivere derfor bevæge sig fleksibelt mellem disse positioner og kombinere risikovurdering, beskyttelse,

helhedsorientering og familieinddragelse på måder, der er fagligt forsvarlige og tilpasset den enkelte unges situation.

10.5 Håb for fremtiden

I hvert af de interviews vi har lavet, har vi spurgt informanterne, hvad de håber, der kan ændres fremadrettet i håndteringen af negativ social kontrol, samt om de har konkrete forslag til, hvordan praksis kan forbedres. Flere af pigerne tager afsæt i deres egne erfaringer og peger på, hvad der kunne have gjort deres forløb lettere. Dette uddyber vi i det følgende afsnit. Derefter beskriver vi de råd, de unge giver videre til andre, som står i situationer præget af negativ social kontrol.

10.5.1 Hvordan kan vi blive bedre i fremtiden?

Camilla, som arbejder i Red Center, fremhæver nogle centrale overvejelser om, hvordan indsatsen i organisationen kan styrkes og forbedres gennem tidligere og mere systematisk inddragelse af familien:

Noget, jeg nogle gange ville drømme om, det er, når de unge kommer ind på vores safehouse eller krisecentre og det, at man altid tog fat og informerede familien om det [...] For det vil minimere nogle problemer for de unge [...] Så jeg har lidt den der, at kunne vi gøre et eller andet med at række ud til forældrene tidligere? [...] Tid er en vigtig faktor, men tid kan også være en uheldig faktor. Det gør, at familien derhjemme kan lukke lidt i om sig selv. Og blive meget vrede, meget ked af det, det kan gøre det svært at re-integrere sig i familien. Men også for at få en fornemmelse af, hvem er de forældre nu. Være med fra starten af, så de også kunne have en tillid [...] Tænk godt med ind tidligere, hvordan man måske bedre kunne arbejde på et eller andet, med noget relation i forhold til børn og forældre, eller unge og forældre (Bilag 8, l. 714-737).

Dette peger på et centralt socialfagligt dilemma i arbejdet med negativ social kontrol, nemlig balancen mellem beskyttelse af den unge og tidlig inddragelse af familien. Camilla beskriver et ønske om et tættere samarbejde med forældrene, både for den unges og for forældrenes skyld. Det viser en faglig vurdering af, at manglende kontakt kan forværre konflikter og fastholde familien i en følelse af uvished, vrede eller afmagt, hvilket kan være med til at øge risikoen for yderligere negativ social kontrol og skabe endnu større afstand mellem den unge og familien. Hun understreger også, at tid kan være både en ressource og en barriere. Jo længere tid uden

kontakt, desto mere kan familien skabe en stemning af modstand mod den unge, hvilket kan gøre det sværere at genopbygge kontakten og relationen mellem den unge og forældrene senere. Muligheden for reintegration i familien og dialog bliver dermed sværere, jo længere tid parterne går i uvished og uden kontakt.

Samtidig viser citatet en bevidsthed om behovet for relationelt og tillidsbaseret arbejde, hvor fagpersoner tidligt får en fornemmelse af, hvilken familie de arbejder med, og hvor familierne oplever den professionelle tilstedeværelse fra starten. Med det siger hun, at det individbaserede arbejde ikke altid er nok. Camillas refleksioner peger på potentialet i at styrke det forebyggende arbejde gennem systematisk relationsopbygning mellem fagfolk, unge og forældre. Dette ses som en indsats, der kan mindske konfliktniveauet og reducere risikoen for negativ social kontrol i familien. Dermed fremhæver hun et behov for metodisk udvikling i feltet, hvor tryk for den unge kombineres med tidlig, professionel kontakt til familien for at skabe bedre langsigtede løsninger i sager om negativ social kontrol (Järvinen et al., 2004). Pointen om at et tidligt samarbejde med familierne kan være gavnende, gentager sig senere i dette afsnit, hvor Yasmin har et lignende forslag til forbedringer på området. Det taler samtidig ind i vores tidlige undren i forhold til, hvorfor man typisk arbejder individuelt med negativ social kontrol, når problemet ofte er en del af noget strukturelt i enten familier eller hele kulturer.

Modsat Camilla, arbejder familiebehandleren Zeinab med både de unge og deres familier, fra det øjeblik hun får tildelt sagen. Det betyder, at både den unge og forældrene, typisk er en del af hele forløbet, fra start til slut. Zeinab nævner flere gange gennem interviewet vigtigheden af, at alle parter føler sig inddraget, set og hørt. Hun fortæller også, at det ikke er et nemt arbejde og at det kræver tid at skabe den tillidsfyldte relation. Her er især det relationelle arbejde afgørende for at der kan skabes forandringer, hvilket støtter op om Camillas ønsker og tanker om, hvad de kunne gøre bedre i Red Center.

Zeinab sætter i stedet fokus på behovet for interkulturel kompetence i arbejdet med unge og deres familier. Hun fremhæver, at professionelle ikke kan møde alle familier på præcis samme måde, fordi kulturel baggrund påvirker både kommunikationen og relationen. Derfor efterlyser hun mere viden og undervisning blandt fagpersoner og samarbejdspartnere, så de bedre kan navigere i mødet med etniske minoritetsfamilier.

Jeg savner faktisk mere kursus eller undervisning, når man arbejder med børn og unge.

Det savner jeg virkelig, fordi jeg møder rigtig mange, hvor de spørger mig, fordi jeg

kommer selv fra den kultur, og jeg arbejder også med det [...] Ja, det er mennesker, jeg arbejder med, men der er forskel. Der er forskel på, hvordan du starter en samtale med en anden etnisk eller en dansk familie (Bilag 7, l. 538-543).

Zeinab peger her på, at kulturel viden ikke alene er et supplement i det professionelle arbejde, men det er en nødvendighed. Hun beskriver, hvordan kollegaer ofte henvender sig til hende, fordi hun selv kender den kultur, som nogle af familierne kommer fra. Det viser, at arbejdspladsen mangler en fælles, fagligt baseret tilgang til arbejdet med kulturelle forskelle, og at ansvaret i stedet kan ende hos medarbejdere med minoritetsbaggrund. Vi finder det særligt interessant, at Zeinab finder det relevant at uddanne sine kollegaer, da netop uddannelse og opkvalificering var en del af *Den nationale handlingsplan til forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol*, som udkom for snart 10 år siden (National Handlingsplan, 2016).

Når Zeinab understreger, at der er forskel på at indlede samtaler med danske familier og familier med anden etnisk baggrund, fremhæver hun, at kommunikation ikke kan standardiseres. Professionelle må derfor kunne afkode kulturelle forventninger og tilpasse deres tilgange, for at skabe tryghed og samarbejdsvilje. Dog ikke dermed sagt, at man kan forvente at alle familier fra samme kultur er ens og ønsker præcis den samme tilgang.

Hendes ønske om mere undervisning til hendes kollegaer og andre professionelle er ikke kun et personligt behov, men en løsning på et strukturelt problem. Det kræver en bevidst, fælles indsats for at udvikle interkulturelle kompetencer, hvis man skal lykkes i mødet med alle familierne. Zeinabs oplevelser illustrerer, at manglende kulturel viden kan skabe barrierer, og at bedre uddannelse og oplysning kan være med til at sikre mere ligeværdige og effektive møder mellem professionelle og familier med forskellig etnisk baggrund (Antczak & Johansen, 2015).

Nu vil vi kigge på, hvad pigerne har sagt til os, i forhold til, hvad de gerne vil have ændret i fremtiden. Det gør vi ved hjælp fra Bourdieus teorier. Yasmins fortælling viser, hvordan familiens normer og forventninger har været så afgørende, at de har præget hendes habitus og begrænset hendes muligheder for at handle:

Jeg tror, det ville have gjort en kæmpe forskel for mig, hvis jeg var 15 år gammel, og der blev arbejdet på min familie. Det ville have gjort så meget [...] Da jeg var 15, ville jeg jo ønske, at der var en, der kom og hjalp hele familiedynamikken. Og som 20-årig havde jeg jo fået nok, så der ville jeg jo bare væk (Bilag 6, l. 596-602).

Familien fremstår som et felt med bestemte regler og forventninger, som Yasmin har været underlagt. Familiens normer har fungeret som en doxa, eller selvfølgelighed, som hun først efter at have fået afstand til situationen, kan se. Når Yasmin som 20-årig bare ville væk fra familien, viser det et brud med den internaliserede habitus, som kan opstå, når individet bevæger sig ind i nye felter som fx ny uddannelse eller kontakt med professionelle. Her kan man få adgang til andre former for kapital, særligt kulturel kapital i form af viden, handlemuligheder og støtte fra omverdenen. Yasmins ønske om, at familien fik hjælp tidligere, peger samtidig på, at hendes handlemuligheder var begrænsede af familiens magt. Dette kan forstås som en form for symbolsk magt, hvor familiens normer fremstår naturlige og uundgåelige, selv når de medfører kontrol, begrænsninger og psykisk pres. Symbolsk magt virker netop ved, at de undertrykkende strukturer opleves som normale (Larsen, 2013).

Mens Yasmin især peger på et ønske om en anden hjælpe i forhold til familien, har Amals fortælling et større fokus på skolens rolle som et alternativt felt, hvor hun set i bakspejlet, ville ønske at der var blevet handlet anderledes:

Altså lære om det i folkeskolen, lidt om sine muligheder. Også lidt om mere at normalisere, at snakke om, hvad har man lavet i sin weekend i folkeskolen [...] Så læreren også lige kunne få lidt viden om børnene, hvad de laver i derhjemme, og hvad der også lidt foregår [...] Jeg vil regne med, at jeg ville komme til sige noget ved en fejl. Uden at jeg selv ville tænke over, at det var noget stort (Bilag 4, 1. 789-799).

Dette viser, hvordan Amal manglede den kulturelle kapital i form af blandt andet viden om muligheder og rettigheder, der kunne have gjort hende i stand til at identificere sin situation som problematisk. Samtidig viser hun, at skolens felt kunne have tilbudt hende alternative normer og relationer, hvis lærerne havde arbejdet mere tydeligt med dialog og oplysning. Når hun siger, at hun måske “ville komme til at sige noget ved en fejl”, viser det, at hendes habitus ikke rummede en forståelse af, at hendes oplevelser kunne eller burde deles. Det illustrerer, hvordan negativ social kontrol begrænser hendes symbolske kapital i form af anerkendelse, legitimitet og muligheden for at føle, at hendes perspektiv og holdning har værdi. Når Amal efterlyser normalisering af samtaler om hverdagsliv, viser det også, hvordan professionelle kunne fungere som brobyggere mellem felter. Læreren repræsenterer en institutionel autoritet, der kan tilføre ny viden og nye handlemuligheder. Det vil sige nye former for kapital, som kan udfordre den habitus, der er formet af kontrollen i hjemmet (Larsen, 2013). Samtidig understøtter Amals ønske om, at eksempelvis lærere er bedre til at opspore negativ social

kontrol hos deres elever, Zeinabs ønske om, at professionelle, der arbejder med unge, er bedre uddannede og oplyste i forhold til emnet.

I både Yasmin og Amals fortællinger formes habitus i et miljø, hvor visse former for kapital, eksempelvis familiens ære og normer, vægtes højere end den unges ønsker, frihed og trivsel. Resultatet bliver, at den unge internaliserer begrænsningerne og normaliserer dem. Dette er med til at gøre det svært for den unge, at række ud efter hjælp uden støtte fra andre arenaer såsom skole eller andre professionelle tilbud. Både Amal og Yasmin peger dermed på, at adgang til alternative felter og kapitalformer, i form af oplysning, anerkendelse, relationer og støtte, er afgørende for at bryde den negative sociale kontrol.

Som beskrevet tidligere, oplever Sara ikke selv at have været udsat for negativ social kontrol på egen krop. Dette kommer også til udtryk i hendes svar på, hvordan man kan ændre kontrollen i den kultur hun kommer fra:

Jeg synes faktisk, at man er begyndt at tilpasse sig mere i samfundet. De fleste kulturer er begyndt at flette ind i det danske samfund. Der vil dog altid være nogle familier og forældre, som er meget strenge, og som er meget kontrollerende over for deres børn (Bilag 5, l. 350-353).

Her Sara forsvarer igen sin baggrund og opfatter ikke den kontrol hun har oplevet som problematisk, men som en naturlig del af opdragelsen. Senere i interviewet fortæller hun, at hun forventer at være mere streng over for sine egne børn, end hendes forældre har været overfor hende, hvilket kan ses som en reproduktion af familiens normer og værdier. Dette kan forstås som en internalisering af doxa, der er en del af hendes habitus. Det illustrerer dermed endnu engang, at vurderingen af, hvornår negativ social kontrol forekommer, er subjektiv og afhænger af den enkeltes sociale position og erfaringer (Larsen, 2013).

10.5.2 Et godt råd til andre unge

Vi har stillet alle pigerne præcis det samme åbne spørgsmål: "Hvis du kan give et råd til andre unge, der har oplevet eller oplever negativ social kontrol, hvad vil det så være?". Det er relevant, fordi det giver adgang til pigernes egne perspektiver og deres erfaringsbaserede forståelser. Tanggaard & Brinkmann (2010) fremhæver, at man ved kvalitative undersøgelser ønsker at indfange menneskers subjektive meningsdannelse, og netop åbne spørgsmål giver mulighed for personlige beskrivelser uden at begrænse svarene på forhånd. Samtidig

understreges betydningen af at minimere interviewerens styring for at bevare deltagernes autonomi i fortællingen. Det sker blandt andet gennem åbne, ikke-fortolkende spørgsmål og en undersøgende, lyttende tilgang.

Yasmins råd peger på, hvordan oplysning kan fungere som et centralt redskab til empowerment for unge, der udsættes for negativ social kontrol:

Jeg føler bare, at man skal snakke om det [...] det handler meget om oplysning. Både for de voksne, der har med børn at gøre, men også for unge mennesker, der bliver udsat for sådan nogle ting. Det var det som gjorde en forskel for mig. Det at oplyse de unge piger, så kan de selv kan tage stilling til, hvorvidt de har brug for hjælp eller ej [...] Når de ikke har nogen, de kan snakke med, så er det lidt svært at finde ud af, hvad de skal gøre. Men hvis de ved, at de har muligheden for at søge hjælp, og så endda anonymt, så vil jeg jo sige, at det er jo oplagt. Det er det, man skal sprede lidt mere (Bilag 6, l. 555-570).

Yasmins udsagn viser, hvordan viden kan danne grundlag for, at unge får mulighed for aktivt at handle i deres eget liv. Empowerment beskrives som en proces, hvor individet bevæger sig fra afmagt til øget kontrol og handlekraft. Bevægelsen fra det ene til det andet, kræver adgang til ressourcer og informationer, som gør det muligt at forstå sin egen situation og de handlemuligheder, der er tilgængelige. Når Yasmin fortæller, at oplysning gjorde en forskel for hende, illustrerer hun, hvordan viden giver et nyt sæt af muligheder til at orientere sig efter. Oplysning bliver dermed en forudsætning for, at man kan træffe informerede beslutninger. Dette beskrives som at autonomi forudsætter indsigt (Askheim & Starrin, 2007).

Samtidig peger Yasmin på, at mange der oplever negativ social kontrol, ikke har nogen at snakke med om det. Tidligere i projektet, i afsnit 10.2.5 om tabuisering og tavshedskultur, beskriver vi blandt andet om, at det er tabubelagt at dele ens problemer med andre, især udefrakommende. Yasmin beskriver dog her, at manglen på fortrolige relationer gør det svært at finde ud af, hvad man skal gøre. Mangel på viden og støtte kan dermed fastholde unge i en position af uvished og passivitet, hvor de ender med slet ikke at handle og dermed heller ikke får hjælp. Oplysning, både om hvad negativ social kontrol er, og hvor man kan få hjælp, kan derfor fungere som et redskab, der bryder med den afmagt, som pigerne kan føle. Når unge bliver opmærksomme på, at de kan søge hjælp, endda anonymt, får de flere handlemuligheder. Empowerment er kun muligt, når de strukturelle og relationelle betingelser skaber et rum for, at individet både tør og kan handle. Oplysning om at man kan opsøge hjælp anonymt, fungerer

netop som sådan en betingelse, fordi den reducerer risikoen for sociale konsekvenser, i en kultur som ellers er præget af tavshed, hvilket giver den unge et trygt handlingsrum. Yasmins ønske om at "sprede" oplysning peger desuden på empowerment som en kollektiv proces. Empowerment er ikke kun individuelt, men noget der kan styrkes i fællesskaber, hvor mennesker får adgang til historier, viden og støtte, der spejler deres egne erfaringer. Ved at gøre viden tilgængelig for flere unge, bliver det muligt for dem at se sig selv som nogen, der både kan forstå og påvirke deres egen situation (Askheim & Starrin, 2007).

Samlet set viser Yasmins udsagn altså, at oplysning ikke alene er passiv information, men et aktivt redskab, der gør empowerment muligt. Når unge får indsigt i deres rettigheder, muligheder og at de ikke står alene, åbner det for handlemuligheder, hvilket er kernen i empowerment-processen. Viden bliver dermed udgangspunktet for, at de kan tage kontrol over deres liv og aktivt træffe beslutninger på egne præmisser.

Amal giver andre piger i samme situation et lignende råd. Hun peger samtidig på betydningen af at handle aktivt og opsøge støtte, når man som ung udsættes for negativ social kontrol: "Stå op for dig selv. Sig noget. Snak med pædagog eller nogen fra klub, hvis det er det. Eller nogens mor, du føler dig rigtig tæt med, bare sig noget. Og ikke holde det inde" (Bilag 4, l. 906-907). Udsagnet kan forstås som en opfordring til både individuel styrkelse og aktivt brug af de sociale ressourcer, der findes i den unges omgivelser.

Når Amal opfordrer piger til at stå op for sig selv, er det ligesom Yasmin beskriver det, en måde hvorpå man kan genvinde kontrol og autonomi. Det handler om at udvikle modet til at markere egne behov og sætte grænser, selv i situationer hvor de sociale strukturer omkring en forsøger at begrænse ens handlemuligheder. Empowerment starter ofte i det små og gennem handlinger, hvilket Amal understreger ved at fremhæve det personlige ansvar for at sige noget. Sprogliggørelse og deltagelse i dialog er en vigtig del af empowermentprocessen, fordi det at sætte ord på sine oplevelser, kan bryde følelsen af isolation og afmagt. Amal siger gentagne gange "sig noget", hvilket fremhæver, at tavshed opretholder afmagten, mens det at sige noget, åbner for handlekraft. Det udtrykker en forståelse af, at empowerment ikke alene er en indre proces, men noget der sker i relation med andre, når man deler sin oplevelse og bliver mødt i den (Askheim & Starrin, 2007).

Socialt arbejde i et globaliseret samfund må forstås i relation til de sociale arenaer, unge indgår i, og de netværk, der kan fungere som støtte. Amals anbefaling om at tale med en pædagog,

nogen fra klub eller nogens mor, viser, at hun ser mulighederne for hjælp i de relationelle fællesskaber, der omgiver unge i hverdagen. Det handler ikke nødvendigvis om at opsøge professionelle eksperter, men om at bruge de tillidsfulde relationer, der allerede er tilstede. Det viser, at støtte til komplekse sociale problemstillinger, såsom negativ social kontrol, ofte findes i de nære, lokale kontekster, hvor relationerne er stabile og tillidsfulde (Antczak & Johansen, 2015). Amal peger dermed på en social praksis, hvor hjælp ikke kun er institutionel, men også relationel og netværksbaseret.

Amals afsluttende bemærkning om ikke at holde det inde, viser, hvordan negativ social kontrol kan internaliseres og skabe følelsen af, at man må bære problemerne alene. Følelsen afmagt kan være en barriere for empowerment, fordi den unge begynder at tro, at det ikke nytter noget at fortælle det til nogen. Dette understreger, at problemer sjældent løses, ved at holde dem inde i sig selv.

Amals råd udtrykker dermed, ligesom Yasmin, en klar forståelse af empowerment som en proces, der både kræver individuel modstandskraft og adgang til støttende relationer. Hendes fokus på at handle, tale og række ud til trygge voksne viser, hvordan empowerment kan skabes gennem en kombination af personlig styrkelse (Askheim & Starrin, 2007) og brug af de sociale netværk, der omgiver den unge. Rådet fungerer dermed som en konkret vejledning i, hvordan unge piger kan begynde at genvinde kontrol over deres liv og skabe modstand mod negativ social kontrol gennem relationer, dialog og aktiv handling (Antczak & Johansen, 2015).

Også Sara fremhæver betydningen af at dele sine udfordringer med andre. Hun understreger, at tidlig dialog kan være afgørende. Jo tidligere man søger afklaring og får talt om problemerne, desto større er chancen for at forebygge, at de udvikler sig til noget, der både går ud over ens trivsel og velvære samt risikerer at skade relationer i en grad, hvor de ikke kan genopbygges:

Ræk ud. Jeg tror, jeg ville sige, ræk ud. Få hjælp. Måske start med at snakke med din familie, med dine forældre. Forstå, altså prøv at høre dem ad og forstå, hvorfor gør I det, som I gør? Og hvis de slet ikke er til at kommunikere med, så ræk ud til nærmeste familie, hvis de er nemmere at snakke med [...] Hvis man slet ikke har nogen at snakke med, så vil det måske være en lærer. Men man skal ikke holde det inde, fordi det kommer jo bare til at tage på én psykisk senere hen. Så det synes jeg slet ikke, man skal. Måske hvis man ikke har lyst til at snakke med folk om det, så skriv det i en dagbog, et eller andet. Men ikke holder det inde (Bilag 5, l. 447-455).

Som beskrevet tidligere i projektet, har Sara ikke en oplevelse af at have været udsat for negativ social kontrol. Det kan overvejes, om dette hænger sammen med, at hun faktisk har praktiseret sit eget råd om at række ud og søge dialog tidligt, og dermed har formået at forebygge de mere fastlåste og belastende situationer, som Amal og Yasmin beskriver. En sådan fortolkning forudsætter dog, at den unge befinder sig i en familie, hvor forældrene er villige til at indgå i en åben og gensidig kommunikation, og hvor relationen rummer plads til både den unges og forældrenes behov. Uden den grundlæggende villighed til samarbejde og refleksion hos forældrene og den unge, vil muligheden for at løse konflikter gennem dialog naturligt være betydeligt begrænset.

Uanset de forskellige årsager til informanternes oplevelser og de handlinger, der ligger forud, peger deres råd på én central pointe. Netop, at de ud fra deres egne erfaringer vurderer, at det mest betydningsfulde, man kan gøre som ung i en vanskelig situation, er at tale med nogen om sine oplevelser og følelser. Fælles for deres udsagn er, at det ikke er afgørende, hvem man taler med. Det væsentlige er derimod, at man ikke står alene med det. Det, de alle beskriver som den største risikofaktor, er netop at tie og bære problemerne selv, fordi ingen forandring sker ved at internalisere problemer. Dialog og åbenhed fremstår dermed som den bedste vej til både forståelse, støtte og mulighed for handling.

11. Konklusion

Dette bachelorprojekt har undersøgt, hvordan socialrådgivere håndterer negativ social kontrol i minoritetsfamilier, samt hvordan unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund oplever mødet med det sociale system. Undersøgelsen viser, at negativ social kontrol er et komplekst, relationelt og kulturelt forankret fænomen, der påvirker kvindernes autonomi, trivsel og sociale handlemuligheder. Kontrollen fremstår for mange unge kvinder som en integreret del af familiens normer og praksisser, hvilket forsinker erkendelsen af, at deres livsbetingelser er præget af betydelige begrænsninger. Denne normalisering understøtter teoretiske perspektiver om, hvordan magt, stigma og internaliserede normer former individets forståelseshorisont og handlemuligheder.

Et centralt fund i projektet er betydningen af at bryde tavsheden. De interviewede unge kvinder beskriver, hvordan et afgørende vendepunkt opstod, i det øjeblik de betroede sig til en person, de havde tillid til. Denne handling muliggjorde refleksion, åbnede adgang til støtte og synliggjorde, at deres oplevelser indgik i et bredere mønster af social kontrol. Den kvantitative undersøgelse viser samtidig, at skam, loyalitet og frygt for sociale konsekvenser udgør væsentlige barrierer for at søge hjælp. Tavshedens dobbelte funktion som både beskyttelse og begrænsning medfører, at fagprofessionelle ofte først inddrages, når problemerne er eskaleret til et niveau, der svækker forudsætningerne for en tidlig og sammenhængende indsats.

Fundene belyser desuden, at indsatser iværksat på et sent tidspunkt markant svækker forudsætningerne for en helhedsorienteret tilgang. Flere af kvinderne beskriver, hvordan hjælpen først blev indført, da familiens relationer allerede var præget af dybt indlejrede konflikter og fundamentalt divergerende forventninger, hvilket forhindrer en sammenhængende indsats på familieniveau. Dette understreger nødvendigheden af en systematisk opsporende praksis, hvor fagprofessionelle har kompetencer til at identificere tegn på negativ social kontrol, før konflikterne når et irreversibelt niveau.

Analysen af socialrådgivernes perspektiver viser, at arbejdet med negativ social kontrol stiller betydelige krav til professionel dømmekraft, kulturfaglig indsigt og relationskompetence. Socialrådgiveren må navigere mellem hensynet til den unges rettigheder og respekt for kulturelle forskelle, samtidig med at der udøves etisk ansvar over for unge, som befinder sig i sårbare positioner. Tillid fremstår som en grundlæggende forudsætning for, at den unge tør

dele erfaringer præget af frygt, skam og ambivalens. I lyset af teoretiske perspektiver fra Bourdieu, Goffman og Foucault synliggøres det, hvordan sociale positioner, internaliserede normer og magtrelationer påvirker både den unges og socialrådgiverens handlerum.

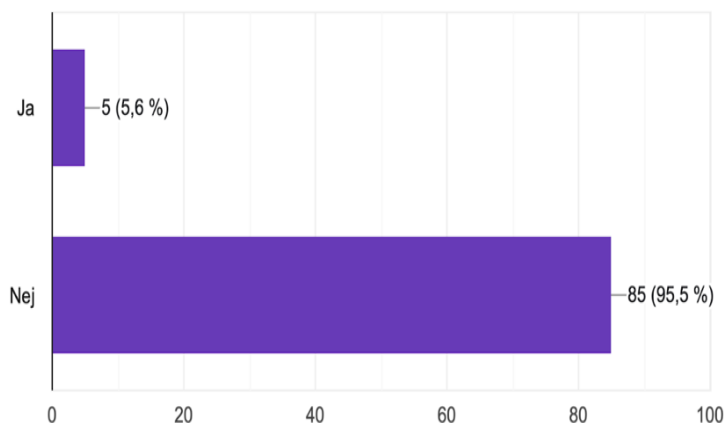
Projektets samlede fund peger på, at håndtering af negativ social kontrol kræver en flerfaglig, helhedsorienteret og kulturbevidst tilgang. Dette indebærer et behov for opkvalificering af de fagprofessionelle, som arbejder med unge, herunder lærere, pædagoger og socialrådgivere. Det vil lægge grundlag for en målrettet prioritering af tidlige forebyggende indsatser. En praksis, der kombinerer etisk refleksion, tillidsbaserede relationer og interkulturel kompetence, er afgørende for at understøtte de unges muligheder for autonomi og selvbestemmelse.

Samtidig er der behov for, at de unge oplyses om deres rettigheder og handlemuligheder, herunder hvad der karakteriseres som uacceptabel og grænseoverskridende adfærd. Oplysning er derfor afgørende, idet bevidsthed om egne rettigheder og grænseoverskridende forhold er en forudsætning for, at unge overhovedet kan erkende behovet for og tage initiativ til at søge hjælp.

Dermed kan socialrådgivere modvirke negativ social kontrol effektivt gennem en tidlig, kvalificeret og sammenhængende indsats, der adresserer både individuelle, familiære og strukturelle faktorer, der skaber langsigtede og holdbare forandringsprocesser.

12. Perspektivering

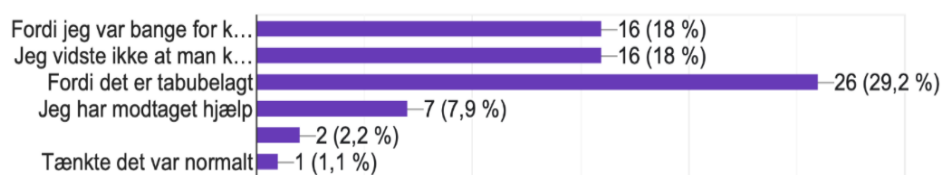
I vores kvantitative spørgeskemaundersøgelse, viser resultaterne, at 62 af de 89 respondenter, har svaret ja til at have oplevet negativ social kontrol. Figur 3 viser, at på trods af den høje forekomst af negativ social kontrol er det kun 5 af de 89 respondenter, der angiver, at de har været i kontakt med en professionel aktør i forbindelse med deres oplevelser.

Figur 3: *Mødet med systemet: Har du i forbindelse med din oplevelse af negativ social kontrol haft kontakt til en professionel (fx. socialrådgiver eller lærer) for at få støtte eller hjælp*

Dette udgør et betydningsfuldt fund i en socialfaglig sammenhæng. Det viser, at selv når kontrol opleves som indgribende, begrænsende eller belastende, fører det i langt de fleste tilfælde ikke til kontakt med offentlige myndigheder eller støttetilbud. Dette peger på en markant opsøgningsbarriere, som ikke skyldes mangel på problemer, men mangel på adgang, tillid eller tryghed. Det offentlige system når ikke ud til denne målgruppe, selvom behovet er tydeligt.

Respondenterne angav flere forskellige grunde til ikke at søge hjælp. De tre hyppigste nævnte var: ”Fordi jeg var bange for konsekvenserne ved at søge hjælp”, ”Jeg vidste ikke at man kunne få hjælp til den slags” og ”Fordi det er tabubelagt” (Figur 4). Disse tre barrierer udgør et centralt udgangspunkt for forståelsen af, hvordan det sociale system bedre kan nå de unge kvinder.

Figur 4: *Mødet med systemet: Hvis nej: Hvorfor søgte du ikke hjælp?*

I forlængelse af spørgsmålet i figur 4 og de svarmuligheder vi havde opstillet, kunne respondenterne også svare med fri tekst. Flere respondenter beskriver i den frie tekst, at de undlader at søge hjælp, fordi negativ social kontrol opleves som et privat anliggende, som man ikke “udleverer” sin familie omkring. Her spiller kulturel loyalitet, familiære forventninger og internaliseret skam en væsentlig rolle. Der opstår en dobbeltbelastning: De unge står både i et kontrolforhold og i et følelsesmæssigt loyalitetsdilemma, som gør søgningen efter hjælp socialt og følelsesmæssigt risikabelt. Det betyder, at mange unge ikke blot forholder sig til egne behov, men også til potentielle konsekvenser for søskende og forældres ry og familiens position i netværket. At søge hjælp bliver dermed en handling, der kan opleves som et brud med familien og som derfor undgås. Socialfagligt peger dette på behovet for relationelle, tillidsskabende og kultursensitive indsatser, der tager højde for skam og loyalitetskonflikter. Det indebærer blandt andet at møde de unge kvinder der hvor de er, og tilbyde støtte i former, der ikke opleves som en trussel mod deres familie eller sociale position. En central forudsætning er skabelsen af trygge, anonyme og uformelle indgange til hjælp, eksempelvis gennem chat- og telefonrådgivning. Desuden er oplysning i ungdoms- og uddannelsesmiljøer en vigtig del af løsningen. Når information om hjælp formidles i øjenhøjde og uden myndighedspræg, mindskes risikoen for, at søgen efter hjælp opleves som et brud med familien. Det vil gøre en væsentlig forskel, at støtten fremstilles som en ressource, der både beskytter og styrker dem, fremfor som en indgriben i familiens private forhold. Når skam udgør en grundlæggende barriere, må det sociale system tydeliggøre, at formålet med hjælpen og støtten er at sikre den unges trivsel, ikke at straffe eller stigmatisere familien.

En anden fremtrædende barriere er frygten for konsekvenserne ved at søge hjælp. Flere unge forbinder en henvendelse til systemet med risikoen for mere vidtgående indgreb end de ønsker, herunder at sagen eskaleres eller i yderste konsekvens medfører adskillelse af familien. Denne frygt kan ses i lyset af generel mistillid til det sociale system og tidligere oplevelser i minoritetsmiljøer, hvor myndigheder opfattes som kontrollerende snarere end støttende. Det

betyder, at systemets hensigt med at hjælpe og beskytte, ikke opleves som gennemsigtig eller tryk. For de unge bliver risikoen ved at søge hjælp større end risikoen ved at forblive i en udsat situation. For at reducere denne barriere er det centralt, at myndighederne arbejder langt mere transparente, så de unge tydeligt informeres om, hvad der konkret sker, når man henvender sig. Klar kommunikation og forudsigelighed kan reducere frygten for systemet og skabe større tryk i mødet mellem unge og myndigheder.

Den tredje barriere er manglende viden om, hvor og hvordan man kan søge hjælp. Mange respondenter giver udtryk for ikke at kende til relevante tilbud eller muligheder for støtte. Dette afspejler en informationsmæssig barriere, som er velkendt i socialt arbejde med udsatte minoritetsgrupper. Når hjælpetilbud primært formidles gennem formelle kanaler, rammer kommunikationen ikke nødvendigvis de unge, som lever i kontrolprægede miljøer med begrænset adgang til private rum eller fortrolige samtaler. Manglende viden skaber passivitet. Hvis man ikke kender til anonyme hotlines, civilsamfundstilbud eller sikre samtalerum, fremstår hjælpen som utilgængelig eller ikke-eksisterende. For at øge kendskabet til hjælp og reducere de informationsmæssige barrierer er det nødvendigt at formidle støtte gennem platforme, de unge allerede bruger, såsom sociale medier, skoler, ungdomsklubber, frivillige organisationer og minoritetsfællesskaber. En mere målgruppeorienteret formidling, hvor unge kvinder selv medvirker, kan samtidig styrke budskabernes troværdighed og vække opmærksomheden i miljøer, hvor negativ social kontrol ellers sjældent italesættes. Derudover er opsøgende indsatser afgørende, da fagpersoner bør møde de unge i deres egne sociale og kulturelle arenaer. Dette vil være med til at styrke de unges motivation til selv at søge hjælp. Samlet set viser disse barrierer, at der opstår en tydelig kløft mellem målgruppens behov og systemets rækkevidde. Kombinationen af høj forekomst af negativ social kontrol og et meget lavt antal unge kvinder, der søger hjælp, peger på en form for social blindhed, hvor de unge befinder sig i en risikoposition uden samtidig at have reel adgang til de strukturer og indsatser, der skulle forebygge, beskytte og støtte dem. Systemet forbliver i praksis utilgængeligt for mange af de unge kvinder, både fordi de ikke tør, ikke kan eller ikke ved, hvordan de skal søge hjælp. Dette understreger et tydeligt behov for, at sociale indsatser fremadrettet må tilrettelægges mere kultursensitivt, relations baseret og opsøgende for at sikre, at de unge kvinder får adgang til den støtte, de har behov for. Indsatserne må i højere grad afspejle de virkelige barrierer, de unge kvinder møder i hverdagen og dermed arbejde aktivt for at nedbryde dem.

Litteraturliste

Antczak, H., & Johansen, H. (2015). *Socialt arbejde i et globaliseret samfund*. 2. udgave. Samfundslitteratur.

Askheim, O. P., & Starrin, B. (2007). *Empowerment i teori og praksis*. Hans Reitzels Forlag.

Barnets Lov, LOV nr. 721 af 13/06/2023.

Bo, K. A., Guldager, J., & Zeeberg, B. (red.) (2015). *Udsatte børn - et helhedsperspektiv*. 3. udgave. Akademisk forlag.

Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2020). *Kvalitative metoder: En grundbog*. 3. udgave. Hans Reitzels Forlag.

Buchardt, C. (2020). *Ny rapport nuancerer debatten om ære og negativ social kontrol*. Roskilde Universitet.

Danneskiold-Samsøe, S., Mørch, Y. & Sørensen, B. W. (2019). *Æresrelateret social kontrol*. Akademisk Forlag.

Engen, M., Østergaard, P., Svensson, C. & Nielsen, V. (2021). *Problembaserede undersøgelser på socialrådgiveruddannelsen*. Hans Reitzels Forlag.

EU's Databeskyttelsesforordningen, LOV nr. 502 af 23/05/2018 (GDPR).

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse (EMRK).

Forvaltningsloven, *Forvaltningsloven*, jf. lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. april 2014 (FVL).

Goffman, E. (2009). *Stigma - Om afvigerens sociale identitet*. Samfundslitteratur.

Halkier, B. (2016). *Fokusgrupper*. Samfundslitteratur.

Høilund, P. & Juul, S. (2015). *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde*. 2. udgave. Hans Reitzels Forlag.

Ingemann, J. H., Kjeldsen, L., Nørup, I., & Rasmussen, S. (2018). *Kvalitative undersøgelser i praksis: Viden om mennesker og samfund*. Samfundslitteratur.

Järvinen, M., & Mik-Meyer, N. (2012). *At skabe en klient: Institutionelle identiteter i socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag.

Järvinen, M., Larsen, J. & Mortensen, N. (2004). *Det magtfulde møde mellem system og klient*. Aarhus Universitetsforlag.

Koester, T. & Frandsen, K. (2016). *Introduktion til psykologi: teori, anvendelse og praksis*. 3. udgave. Frydenlund.

Kongsgaard, L. T. (2017). *Multiteoretisk praksis i socialt arbejde*. 2. udgave. Samfundslitteratur.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. 3. udgave. Hans Reitzels Forlag.

KVINFO (2023). *Negativ social kontrol og beskæftigelse blandt kvinder med minoritetsetnisk baggrund*. KVINFO.

Københavns Kommune. (2024). *Handleplan til forebyggelse af negativ social kontrol 2024-2026*. Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, København.

Larsen, N. B. (2013). Pierre Bourdieu - praksis, magt og sociale skel. I S. T. Hansen (Red.) (2013) *Sociologi i socialrådgivning og socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag.

- Løgstrup, K. E. (2010). *Den etiske fordring*. Gyldendal.
- Madsen, B. S. (2015). *Statistik for ikke-statistikere*. Samfundslitteratur.
- Mik-Meyer, N. & Villadsen, K. (2007). *Magtens Former - Sociologiske perspektiver på statens møde med borgeren*. Hans Reitzels Forlag.
- National Handlingsplan (2016). *Forebyggelse af æresrelateret konflikter og negativ social kontrol*. Justitsministeriet.
- OpenAI. (2025). ChatGPT [Large language model]. <https://chatgpt.com>
- Posborg, R., Nørrelykke, H. & Antczak, H. (2022). *Socialrådgivning og socialt arbejde*. 4. udgave. Hans Reitzels Forlag.
- Red Center. (u.å.). *Social kontrol eller negativ social kontrol?* (18. december 2025). <https://red-center.dk/viden/voldsformer/negativ-social-kontrol/>.
- Red Center. (u.å., b). *Risikovurdering* (18. december 2025). <https://red-center.dk/raadgivning/for-fagpersoner/faglig-raadgivning/risikovurdering/>
- Serviceloven “Lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 1235 af 04/09/2024” (SEL).
- SIRI & COWI (2020). *Evaluering af den nationale handlingsplan mod æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol* (18. december 2025).
- Skytte, M. (2015). Professionelt arbejde med udsatte minoritetsetniske børn og deres familier. I: K.-A. Bo, J. Guldager, & B. Zeeberg (red.). *Udsatte børn - et helhedsperspektiv*. 3. udgave. Akademisk forlag.
- Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2010). *Kvalitative metoder – en grundbog*. Hans Reitzels Forlag.

Thagaard, T. (2004). *Systematik og indlevelse: En indføring i kvalitativ metode*. Akademisk Forlag.

Tvergaard, J. S., & From, D.-M. (2022). *Negativ social kontrol og minoritetsstress blandt kvinder med minoritetsetnisk baggrund: Digitale møder, stigma og forhandlinger om anerkendelse*. Roskilde Universitet.

Udlændinge- og Integrationsministeriet. (2023). *Kriminalitet blandt mandlige indvandrere og efterkommere fra MENAPT-landene*.

Wilken, T. & Gotfredsen, A. (2022). *Grundskolen: Piger med ikke-vestlig efterkommer baggrund indhenter etnisk danske drenge*. Kraka.

Anvendelse af AI i projektopgaven:

I udarbejdelsen af denne opgave er der anvendt kunstig intelligens (AI) som et støtteværktøj til sproglig korrektur og til fremstillingen af forsidebilledet

Bilagsliste

Bilag 1: Interviewguide til borger

Bilag 2: Interviewguide til familiebehandler

Bilag 3: Interviewguide til socialrådgiver

Bilag 4: Transskribering af interview med Amal

Bilag 5: Transskribering af interview med Sara

Bilag 6: Transskribering af interview med Yasmin

Bilag 7: Transskribering af interview med familiebehandler

Bilag 8: Transskribering af interview med rådgiver fra Red Center

Bilag 9: Kvantitativ undersøgelse